

**Mendelova univerzita v Brně
Institut celoživotního vzdělávání**

**Kariérová výchova na středních odborných školách
s ekonomickým zaměřením
Bakalářská práce**

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Vypracoval(a):
Veronika Burešová

Brno 2011

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje tématu kariérové výchovy na středních odborných školách s ekonomickým zaměřením. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce jsou rozebrány teoretické souvislosti kariérové výchovy, zejména role střední školy při kariérové výchově žáků, zastoupení kariérové výchovy v kurikulárních dokumentech a možnosti jejího zařazení do vyučování středních škol. V praktické části bakalářské práce bude popsána metodika a prezentovány výsledky průzkumného šetření zaměřeného na zjištění aktuální podoby kariérové výchovy na středních odborných školách s ekonomickým zaměřením a její hodnocení žáky. Data budou získávána různými výzkumnými technikami – dotazníkem pro žáky, polostrukturovanými rozhovory s učiteli středních škol a studiem školních dokumentů.

Klíčová slova

Volba povolání, kariérová výchova, role školy, kurikulum, Rámcový vzdělávací program, Školní vzdělávací program, kariérové poradenství.

Abstract:

The topic of this thesis is career education on high schools with economical focus. Thesis is divided into two parts, theoretic and practical. Theoretic part includes theoretic context of career education, especially role of high school in career education of students, representation of career education in curricular documents and possibilities of its insertion into the teaching of high schools. Practical part describes methodology and presents results of research focused on actual forms of career education on high schools with economical focus, and its evaluation by students themselves. Data will be gathered by different research methods - questionnaire for students, half structured questions for teachers and study of school documents.

Keywords

Career choice, career education, role of the school, curriculum, curriculum framework, school curriculum, career guidance.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Kariérová výchova na středních odborných školách s ekonomickým zaměřením** vypracoval(a) samostatně a použil(a) jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury. Bakalářská práce je školním dílem a může být použita ke komerčním účelům jen se souhlasem vedoucího bakalářské práce a ředitelky vysokoškolského ústavu ICV Mendelovy univerzity v Brně.

Brno, dne.....

Podpis studenta.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doktoru Petru Hlad'ovi za podporu, cenné rady a vedení při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svojí rodině za podporu, kterou mi poskytovala během psaní bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat Obchodní akademii, Střední odborné škole knihovnické a Vyšší odborné škole knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno, Kotlářská 9. A dále bych chtěla poděkovat Střední odborné škole obchodní a střednímu odbornému učilišti v Moravském Krumlově.

OBSAH

ÚVOD.....	7
CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	8
MATERIÁL A METODIKA ZPRACOVÁNÍ.....	9
1 KARIÉROVÁ VÝCHOVA.....	11
1.1 Kariéerní zralost.....	12
2 ROLE ŠKOLY.....	14
2.1 Hlavní poslání školy.....	14
2.2 Příprava žáků na volbu povolání.....	14
2.2.1 Příprava žáků na volbu povolání v resortu školství.....	15
2.2.2 Resort práce a sociálních věcí.....	15
3 ZASTOUPENÍ KARIÉROVÉ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH.....	16
3.1 Rámcové vzdělávací programy (RVP).....	16
3.1.1 Člověk a svět práce.....	17
3.1.2 Obsah tématu a jeho realizace.....	18
3.2 Školní vzdělávací program (ŠVP).....	20
3.2.1 Zpracování školního vzdělávacího programu.....	20
3.2.2 Struktura školního vzdělávacího programu.....	20
3.2.3 Zařazení tématu Člověk a svět práce ve ŠVP.....	21
4 Kariérové poradenství.....	23
4.1 Služby kariérového poradenství.....	23
4.2 Cíle kariérového poradenství.....	24
5 VLASTNÍ PRŮZKUM, ZPRACOVÁNÍ DAT, VÝSLEDKY.....	26
5.1 Dotazník.....	26
5.1.1 Výsledky dotazníkového šetření.....	27
5.2 Rozhovor.....	37

5.2.1	Výsledky rozhovoru.....	37
5.3	Shrnutí praktické části.....	44
6	DISKUZE.....	46
7	ZÁVĚR	48
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
9	SEZNAM ZKRATEK.....	52
10	SEZNAM GRAFŮ.....	53
11	SEZNAM PŘÍLOH.....	54
	PŘÍLOHY	55

ÚVOD

Kariérová výchova je dlouhodobý proces usměrňování kariérového vývoje žáků, který probíhá v rámci všeobecné výchovy a vzdělávání.

Nejedná se o jednorázovou intervenci na konci základní nebo střední školy, ale o systematickou výchovu a vzdělávání po celou dobu studia. Kariérová výchova rozvíjí a prohlubuje chápání světa práce a důležitost vzdělávání pro profesní i osobnostní rozvoj.

Škola zaujímá při přípravě žáků na volbu povolání klíčovou úlohu. Škola systematickým působením na žáky formuje jejich postoje k práci, pomáhá jim s utvářením reálného profesního cíle a perspektivy, vybavuje je kompetencemi potřebnými pro sebepoznávání a informacemi o světě práce.

Škola zapracovává kariérovou výchovu do svého Školním vzdělávacím programu podle Rámcového vzdělávacího programu. Škola zapracovává do svého Školního vzdělávacího programu průřezové téma Člověk a svět práce.

V průřezovém tématu Člověk a svět práce jsou uváděny hlavní oblasti světa práce, charakteristické znaky práce, trh práce a jeho ukazatele, písemná i verbální sebe prezentace při vstupu na trh práce, práce s informačními médii při vyhledávání pracovních příležitostí.

Kariérové poradenství poskytuje žákům služby zaměřené na pomoc při rozhodování v oblasti školního vzdělávání, celoživotního vzdělávání i zaměstnání a při rozvoji kariéry. Pomáhá žákům poznávat osobní předpoklady a hledat jejich vzájemný soulad s možnostmi trhu práce a vzdělávacího systému.

V rámci praktické části své práce jsem se rozhodla zjistit informovanost žáků o aktuálním stavu kariérové výchovy na středních odborných školách a pohled výchovných poradců a učitelů na problematiku kariérové výchovy.

CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem teoretické části bakalářské práce je charakterizování základních pojmů jako jsou volba povolání, kariérová výchova, profesní orientace. Jakou úlohu hraje škola při přípravě žáků na vstup na trh práce nebo další vzdělávání. Zastoupení kariérové výchovy v kurikulárních dokumentech a v kariérovém poradenství.

Cílem praktické části je zjistit informovanost žáků střední odborné školy s ekonomickým zaměřením o současné podobě kariérové výchovy za využití výzkumné techniky dotazníku.

Dalším cílem praktické části je zjistit informace o tom, jak jsou žáci připravováni na vstup na trh práce a názory učitelů na kariérovou výchovu za využití výzkumné techniky rozhovoru.

MATERIÁL A METODIKA ZPRACOVÁNÍ

V teoretické části bakalářské práce je zvolena metoda studia literárních pramenů, analýza zvolených literárních pramenů a jejich srovnání. Použité literární prameny slouží k seznámení s hlavními pojmy odborné literatury týkající se témat: kariérová výchova, Rámcový vzdělávací program pro odborné vzdělávání, Školní vzdělávací program, kariérové poradenství.

Ke zjištění poznatků o kariérové výchově na středních odborných školách s ekonomickým zaměřením bude využit smíšený výzkum, který Hendel (2005) charakterizuje jako: „obecný přístup, v němž se míchají kvantitativní a kvalitativní metody, techniky nebo paradigmaty v rámci jedné studie.“

V třífázovém modelu výzkumného procesu se nejdříve určují výzkumné otázky, potom se shromažďují data a na úplný závěr se získaná data analyzují.

V praktické části práce bude využito několika výzkumných metod. Jsou jimi dotazník, rozhovor a studium dokumentů.

Dotazník Linhartová (2006) popisuje jako metodu hromadného získávání údajů pomocí písemných otázek. Tato metoda byla zvolena, protože umožňuje získat odpovědi od většího počtu respondentů. Prostřednictvím dotazníku bych chtěla zjistit názory žáků 3. a 4. ročníků obchodních akademií na kariérovou výchovu realizovanou na jejich škole. Položky dotazníku budou podle jejich typu vyhodnocovány s využitím základních statistických postupů a otevřeného kódování.

Rozhovor Gavora (2000) popisuje jako výzkumnou metodu, umožňující zachytit fakta a možnost hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. Rozhovor umožňuje přímý kontakt s respondentem.

Zelinková (2007) uvádí, že obsahem rozhovoru jsou otázky, které jsou otevřené. Je užíván tam, kde jsou obvykle hledány bezprostřední, osobní a mnohdy i důvěrné odpovědi.

Prostřednictvím rozhovoru bych chtěla zjistit názory výchovných poradců a učitelů na problematiku kariérové výchovy.

Kromě uvedených výzkumných metod bude použita metoda studia dokumentů, konkrétně způsob zařazení průřezového tématu Člověk a svět práce do Školního vzdělávacího programu na zkoumané škole a jeho srovnání s požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné vzdělávání.

1 KARIÉROVÁ VÝCHOVA

Volba povolání je součástí celkového vývoje osobnosti člověka, ve kterém hlavní roli hrají rozhodovací procesy.

V pedagogickém slovníku je volba povolání popisována jako proces, který zahrnuje rozhodování o další volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka.

Niles a Harris-Bowlsbeyová (2005 in Hlad'o, 2009) popisují kariérovou výchovu jako systematické úsilí ovlivňovat kariérový vývoj žáků napříč různými typy výchovně-vzdělávacích strategií.

Naproti tomu Hansen (2007) popisuje kariérovou výchovu jako prohlubování chápání světa práce v rámci učebních osnov. Učitelé mohou zařadit aktivity z oblasti kariérových informací a poradenství do jednotlivých předmětů nebo mohou být výukové aktivity ve třídách obohaceny o informace od odborných poradců.

Kariérová výchova zahrnuje rozvoj schopností a osvojování dovedností, usnadňující životní změny, přechod mezi vzdělávacími stupni a dále ze školy do zaměstnání.

Průcha, Walterová a Mareš (2003) uvádí, že kariérová výchova je součástí všeobecného vzdělávání, zahrnující přípravu pro vstup do světa práce, postupnou profesní orientaci, pomoc při volbě profesionální drůhy. Dále kariérová výchova rozšiřuje pracovní kompetence i předprofesní dovednosti, seznamuje s trhem práce, povinnostmi i právy pracujících, vztahy na pracovišti mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, poskytuje náhled do charakteristických rysů a typů zaměstnání.

Strnadová (Kariérová, 2011) uvádí ve své prezentaci, že kariérová výchova je poskytována učiteli, odbornými poradci a dalšími komunitními zdroji ve vzdělávacích institucích.

Kariérová výchova je také charakterizována jako pomoc žákům a studentům, aby pochopili svou motivaci, své hodnoty a porozuměli tomu, jak by mohli být užiteční společnosti.

Kariérová výchova poskytuje žákům:

- znalosti z oblasti trhu práce;
- dovednosti, které jsou potřebné k volbě školního a odborného vzdělání, životní dráhy a zaměstnání;
- příležitost setkat se s komunitními službami a pracovním životem;
- nástroje pro plánování kariéry.

1.1 Kariérní zralost

S kariérovou výchovou úzce souvisí kariérní zralost, která poukazuje na to, jak je jedinec schopen uskutečňovat kariérní rozhodnutí.

Vendel (2008) definuje kariérní zralost jako schopnost jedince realizovat svou kariérní volbu, včetně uvědomění si, co bude potřeba pro kariérní rozhodnutí udělat, a rovněž stupně, v jakém jsou volby realistické a stabilní.

Kariérní zralost zahrnuje poznání úrovně jedince při uskutečňování vývojových úloh, týkající se volby povolání. Poukazuje i na připravenost jedince uskutečňovat informované, přiměřené věku kariérní rozhodnutí a vypořádat se s kariérními vývojovými úlohami.

Friedmann (2006) charakterizuje kariérovou výchovu jako dlouhodobý proces, kterým se začleňují mladí lidé do světa práce. Kariérovou výchovu lze označit názvy profesionální orientace (odvození do slova profesionál), profesní orientace, ale také ji lze označit jako výchovu k volbě povolání.

Horská (2009) uvádí, že kariérová výchova pomáhá žákům realističtěji nahlížet na vlastní osobnost a potenciál stejně jako i na své reálné možnosti a omezení ve vztahu k vybranému povolání. Dále pomáhá optimálně posuzovat žákům jejich možnosti i šance vzhledem k požadavkům a situaci na trhu práce.

Kariérová výchova usměrňuje představy a očekávání žáků ve vztahu ke zvolenému povolání:

- aby využívali své znalosti, dovednosti a zkušenosti pro svůj osobní rozvoj a profesní volbu;
- nepředpojatě nahlíželi na zkušenosti druhých lidí, oceňovali je a čerpali z nich poučení;

- průběžně přezkoumali a kriticky hodnotili dosažené výsledky a korigovali další činnosti s ohledem na stanovené cíle;
- usilovali o dosažení stanovených cílů a plnili dohodnuté závazky.

2 ROLE ŠKOLY

Škola zaujímá při přípravě žáků a studentů na volbu povolání důležitou úlohu a přisuzuje se škole integrativní role. Systematickým působením u svých žáků formuje postoje k práci, profesní a zodpovědné volbě povolání, pomáhá jim při utváření reálného profesního cíle a perspektivy. Dále je vybavuje kompetencemi potřebnými pro sebezpoznávání a informacemi o světě práce (Role, 2008).

2.1 Hlavní poslání školy

Hřebíček (1998, in Hlad'o) popisuje hlavní poslání školy jako přípravu žáků a studentů na rozhodování o další studijní a profesní orientaci a učí žáky objektivně posuzovat všechny faktory, které mohou tuto volbu ovlivňovat.

Škola by měla u všech žáků podporovat rozvoj pro potřebné vědomosti, dovednosti, návyky a postoje, pomáhat jim poznávat a rozvíjet schopnosti v souladu s věcnými možnostmi a uplatňovat je i s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Škola zprostředkovává rozsáhlý okruh určitých profesních informací, které jsou nezbytné pro racionální volbu povolání a pro jakékoliv profesně orientační rozhodnutí.

2.2 Příprava žáků na volbu povolání

Existuje vedle sebe ve dvou působících systémech:

- a) jako součást resortu školství (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy);
- b) jako součást resortu práce a sociálních věcí (Ministerstvo práce a sociálních věcí).

Oba tyto resorty mají společně pomáhat při rozhodování o výběru optimální vzdělávací cesty a kariéry.

Konkrétní pomoc má dvě podoby:

- a) výchovně-vzdělávací;
- b) poradenskou.

2.2.1 Příprava žáků na volbu povolání v resortu školství

Jako hlavní poslání školy je považována příprava žáků pro jejich zodpovědné rozhodování o jejich další studijní i profesní orientaci a naučit je objektivně posuzovat faktory, které mohou tuto volbu ovlivnit.

Systematickým působením se u žáků formují postoje k profesím, práci a zodpovědné volbě povolání.

Škola pomáhá žákům s utvářením jejich reálného profesního cíle. Škola vybavuje žáky potřebnými kompetencemi pro jejich sebepoznávání, plánování a rozhodování. Zprostředkovává rozsáhlý okruh různých specifických informací z trhu práce, které jsou nezbytné pro rozumnou volbu povolání, i pro dostupnost poradenských služeb.

Na vzdělávání bezprostředně navazují i školní služby kariérního poradenství, jejich posláním je hlavně poskytovat individuální pomoc žákům při jejich úvahách o volbě dalšího vzdělávání nebo povolání a vstupu na trh práce.

2.2.2 Resort práce a sociálních věcí

Kariérové poradenství i informační podporu zde poskytují převážně Informační a poradenská střediska, která jsou zřizována při úřadech práce.

Informační a poradenské středisko poskytuje poradenské a informační služby při volbě povolání.

Disponují informacemi o různých typech škol, učilišť a oborech, ale také o jejich náročnosti, požadavcích na zdravotní stav žáků, počty přijímaných žáků a zejména o aktuální situaci a vývoji na trhu práce.

Kariérové poradenství na úřadech práce zahrnuje poskytování odborných informačních a poradenských služeb, které jsou nezbytné k profesní orientaci v návaznosti na pracovní uplatnění vzhledem k aktuálnímu i předpokládanému vývoji trhu práce. Střediska jsou vybavována řadou různých informačních materiálů, multimediálních programů, audiovizuálních pořadů a počítačových databází.

3 ZASTOUPENÍ KARIÉROVÉ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH

Novými kurikulárními dokumenty jsou Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání, které stanovuje školský zákon. MŠMT (2008) zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s odborníky, s ústředními orgány, organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání, vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů.

Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání jsou vypracované Národním ústavem odborného vzdělávání a vydává je MŠMT. Je to pedagogický dokument, který vymezuje závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělání, tzn. zejména výsledky vzdělávání, který má žák v závěru studia dosáhnout, obsah vzdělávání, základní podmínky realizace vzdělávání a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Rámcový vzdělávací program je závazný dokument pro všechny školy, které poskytují střední odborné vzdělávání. Školy jsou povinny tento rámcový vzdělávací program respektovat a rozpracovat do svých školních vzdělávacích programů.

Rámcový vzdělávací program je veřejně přístupný dokument pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost. Je to otevřený dokument, který bude po určitém období platnosti nebo podle potřeby inovován.

V rámcovém vzdělávacím programu je kariérová výchova zastoupena v průřezovém tématu Člověk a svět práce.

3.1 Rámcové vzdělávací programy (RVP)

Veteška (2008) popisuje, že ve školském zákonu jsou stanoveny zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání i zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP), stejně i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími

potřebami, nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům z:

- vědních disciplín, kterých základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat;
- pedagogiky a psychologie o metodách a organizačním uspořádání vzdělávání, které je přiměřené věku a rozvoji žáka.

V této podkapitole bude podrobně popsán Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání obor Ekonomika a podnikání kód 6341/M01 (RVP, 2007).

3.1.1 Člověk a svět práce

Člověk a svět práce je jedním ze základních cílů, kterým je příprava absolventa, který má určitý odborný profil, ale dokáže se také úspěšně prosadit na trhu práce i v životě.

Průřezové téma Člověk a svět práce doplňuje znalosti a dovednosti žáka získané v odborné složce vzdělávání o nejdůležitější poznatky a dovednosti, které souvisejí s žakovým uplatněním ve světě práce, které by mu měly pomoci při rozhodování o další profesní a vzdělávací orientaci, při vstupu na trh práce a při uplatňování pracovních práv.

Přínosem tohoto tématu je naplňování cílů vzdělávání zejména v rozvoji následujících obecných kompetencí:

- identifikace a formulování vlastních priorit;
- práce s informacemi, vyhledávání, vyhodnocování a využívání informací;
- odpovědné rozhodování na základě vyhodnocení získaných informací;
- verbální komunikace při důležitých jednáních;
- písemné vyjadřování při úřední korespondenci.

Rámcový vzdělávací program pokládá za hlavní cíl průřezového tématu vybavení žáka znalostmi a kompetencemi, které žákovi pomohou optimálně využít svých

osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění na trhu práce a pro budování profesní kariéry.

Uskutečňování tohoto cíle předpokládá:

- vést žáky k tomu, aby si uvědomili zodpovědnost za vlastní život, význam vzdělávání a celoživotní učení pro život, aby byli motivováni k aktivnímu pracovnímu životu a k úspěšné kariéře;
- zorientovat žáky ve světě práce jako celku i v hospodářské struktuře regionu, naučit je hodnotit jednotlivé faktory charakterizující obsah práce a srovnávat tyto faktory se svými předpoklady, seznámit je s alternativami profesního uplatnění po absolvování studovaného oboru vzdělání;
- naučit žáky vyhledávat a posuzovat informace o profesních příležitostech, orientovat se v nich a vytvářet si o nich základní představu;
- naučit žáky vyhledávat a posuzovat informace o vzdělávací nabídce, orientovat se v ní a posuzovat ji z hlediska svých předpokladů a profesních cílů;
- naučit žáky písemně i verbálně se prezentovat při jednání s potenciálními zaměstnavateli, formulovat svá očekávání a své priority;
- vysvětlit žákům základní aspekty pracovního poměru, práv a povinností zaměstnanců a zaměstnavatelů i základní aspekty soukromého podnikání, naučit je pracovat s příslušnými právními předpisy;
- zorientovat žáky ve službách zaměstnanosti, přivést je k účelnému využívání jejich informačního zázemí.

3.1.2 Obsah tématu a jeho realizace

Rámcový vzdělávací program (2007) rozděluje obsah tématu do následujících obsahových celků:

- hlavní oblasti světa práce, charakteristické znaky práce (pracovní činnosti, pracovní prostředky apod.), jejich aplikace na jednotlivé alternativy uplatnění po ukončení příslušného oboru vzdělávání a navazujících směrů vyššího a vysokoškolského studia, vztah k zájmům, studijním výsledkům, schopnostem, vlastnostem a zdravotním předpokladům žáků;
- trh práce i s jeho ukazateli, všeobecné vývojové trendy, požadavky zaměstnavatelů;

- soustava školního vzdělávání v České republice, návaznost jednotlivých druhů vzdělávání po ukončení střední školy, význam a možnosti dalšího profesního vzdělávání včetně rekvalifikace, celoživotní učení a možnosti studia v zahraničí;
- informace jako kritéria rozhodování o další profesní a vzdělávací dráze, vyhledávání a posuzování informací o povoláních, o vzdělávací nabídce, o nabídce zaměstnání, o trhu práce;
- písemná i verbální sebe prezentace při vstupu na trh práce, sestavování žádosti o zaměstnání a odpovědi na inzerát, psaní životopisů, motivačních (průvodních) dopisů, jednání s potenciálním zaměstnavatelem, přijímací pohovory, výběrová řízení, nácvik konkrétních situací;
- zákoník práce, pracovní poměr, pracovní smlouva, práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele, mzda, její složky a výpočet, možnosti zaměstnání v zahraničí;
- soukromé podnikání, podstata a formy podnikání, rozdíly mezi podnikáním a zaměstnaneckým poměrem, výhody a rizika podnikání, nejčastější formy podnikání, činnosti, s nimiž je třeba při podnikání počítat, orientace v živnostenském zákoně a obchodním zákoníku;
- podpora státu sféře zaměstnanosti, informační, poradenské a zprostředkovatelské služby v oblasti volby povolání a hledání zaměstnání a rekvalifikací, podpora nezaměstnaným;
- práce s informačními médii při vyhledávání pracovních příležitostí.

Téma Člověk a svět práce je zařazeno do školního vzdělávacího programu tak, aby jednotlivé obsahové celky byly začleněny do odpovídajících vyučovacích předmětů vymezených vzdělávacím programem.

Rámcový vzdělávací program (2007) dále uvádí, že je žádoucí zaměřit probírání tematických celků vedoucích k poznávání světa práce nejen na oblasti uplatnění v příslušném směru a oboru vzdělávání, ale i s ohledem na rostoucí mobilitu pracovních sil a potřebu snadno se adaptovat na změněné podmínky nebo procházet různými rekvalifikacemi.

Příslušné kompetence by žák měl nabývat především vlastním objevováním při řešení konkrétních problémů, při práci s konkrétními informacemi a při simulování konkrétních interpersonálních situací. Důležitým partnerem při výuce by měl být úřad

práce, který by ji měl obohatit o konkrétní informace, vysvětlení a rady týkající se oblasti povolání, zaměstnání a trhu práce.

3.2 Školní vzdělávací program (ŠVP)

Hlad'o, Horáčková a Danielová. (2010) uvádí, že školní vzdělávací program je nejdůležitějším pedagogickým dokumentem. Na jeho základě střední škola realizuje vzdělávání v daném oboru vzdělání. Řadí se mezi povinnou dokumentaci školy a jeho tvorba je plně v kompetenci ředitele školy, který je odpovědný za kvalitu školního vzdělávacího programu a úroveň jeho naplňování. Školní vzdělávací program obsahuje koncepční materiály školy jako je profil absolventa, učební plán i učební osnovy pro všechny předměty nebo vzdělávací moduly uvedené v učebním plánu. Školní vzdělávací program je výchozím dokumentem i pro učitele, protože učitel v něm nalezne informace, které jsou nezbytné pro plánování a přípravu výuky.

Školy mají autonomii zpracovávat učivo a to podle potřeb žáků.

3.2.1 Zpracování školního vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program se zpracovává souladu s příslušným RVP a s platnou legislativou. Je zpracován komplexně, tzn. vymezuje požadované kompetence absolventa, výsledky a obsah vzdělávání, didaktické postupy a personální, materiální a organizační podmínky. Tvoří se pro celé období vzdělávání (všechny ročníky). Školní vzdělávací program musí být přehledný a musí poskytovat všechny potřebné informace o vzdělání v daném programu tak, aby umožňoval posoudit soulad s RVP.

Školní vzdělávací program musí být tvořen tak, aby vytvářel podmínky pro uplatnitelnost absolventů na trhu práce a pro jejich osobnostní rozvoj a připravenost celoživotně se vzdělávat. Musí vytvářet podmínky i pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků mimořádně nadaných nebo žáků dospělých.

3.2.2 Struktura školního vzdělávacího programu

ŠVP obsahuje části:

- úvodní identifikační údaje;
- profil absolventa;
- charakteristiku vzdělávacího programu;

- učební plán;
- přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP;
- učební osnovy pro všechny předměty uvedené v učebním plánu nebo vzdělávací moduly;
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání;
- charakteristika spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

3.2.3 Zařazení tématu Člověk a svět práce ve ŠVP

Kašparová et al. (2007) popisuje zařazení tématu do školního vzdělávacího programu tak, že jednotlivé obsahové celky budou začleněny do odpovídajících vyučovacích předmětů vymezených vzdělávacím programem.

Žáci, kteří se připravují ve středních odborných školách, mají svou první volbu profesní orientace za sebou, proto je dobré se zaměřit na probírání tematických celků světa práce hlavně na oblast uplatnění absolventů. Je potřeba také respektovat rostoucí mobilitu pracovních sil, požadavky na jejich adaptabilitu i to, že absolventi během života budou procházet různými rekvalifikacemi.

Poznávání světa práce nesmí být soustředěno pouze na oblasti uplatnění absolventů daného oboru vzdělání, ale také na svět práce komplexně.

Jak uvádí Kašparová et al. (2007) měly by být ve školním vzdělávacím programu naznačeny metody a způsoby, které škola považuje pro realizaci tématu Člověk a svět práce a kompetencí vzhledem k profesní orientaci žáků, podmínkám regionu, školy za vhodné a účinné.

Příslušné kompetence by měl žák nabývat především vlastním objevováním při řešení konkrétních problémů, při práci s konkrétními informacemi a při simulování konkrétních interpersonálních situací.

Důležitým partnerem při výuce by měl být úřad práce, který by ji měl obohatit o konkrétní informace, vysvětlení a rady týkající se oblasti povolání, zaměstnání a trhu práce. Ve výuce by žák měl získávat potřebné znalosti a dovednosti. V poradenství by mu měly být poskytovány konkrétní informace, rady a doporučení. Žák nemá být

pouze pasivním příjemcem informací, ale měl by se učit tyto informace a služby vyhledávat, kriticky vyhodnocovat a efektivně využívat.

Důležitý je také nácvik řešení situací souvisejících s hledáním zaměstnání, kontaktu se zaměstnavateli, s úřady. Tyto dovednosti by měly být současně důležitým nástrojem při osvojování komunikativních a interpersonálních kompetencí.

Kašparová et al. (2007, s. 57) uvádí, že: „Při začleňování tématu Člověk a svět práce do školních vzdělávacích programů je třeba si uvědomit, že se nejedná o jednorázové téma, ale že je žádoucí věnovat mu pozornost systematicky po celou dobu vzdělávání“.

4 Kariérové poradenství

Kariérové poradenství je poradenství poskytované při výběru a volbě povolání i studia, při adaptačních obtížích na studium nebo povolání.

Hansen (2007) popisuje kariérové poradenství jako pomoc lidem ujasnit si cíle a touhy, porozumět vlastní identitě, činit uvědomělá rozhodnutí nebo jednat a zvládat změny zaměstnání, které jsou buď plánované nebo neplánované. Takto pojaté kariérové poradenství představuje soubor poradenských služeb a aktivit, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům (i skupinám) jakéhokoliv věku, v jakékoliv fázi jejich života.

Naproti tomu Hargašová et al. (2009) uvádí, že kariérové poradenství hraje hlavní roli v pomoci trhu práce a také vzdělávacím systémům. V této souvislosti se funkce kariérového poradenství rozšiřují, aby se stalo součástí celoživotního vzdělávání. Poradenství, především studijní i profesní, je jeho nedílnou součástí. Jedním z klíčových úkolů této měnící se služby je posun od pomoci žáků a studentům rozhodnout se pro určité povolání nebo kurz k širšímu rozvoji schopností řídit si vlastní kariéru.

Friedmann (2006) popisuje kariérové poradenství jako systém různorodých zaměření a organizování služeb s cílem podporovat a pomáhat v plánování individuální cesty světem vzdělávání a povolání. Součástí je i poskytování kvalitních informací a pomoc při uskutečňování individuálních profesních přání.

4.1 Služby kariérového poradenství

Hargašová et al. (2009) uvádí, že služby kariérového poradenství se mohou realizovat na školách, v institucích poskytujících odbornou přípravu, univerzitách i vysokých školách, ve veřejných službách zaměstnanosti, na pracovištích, v institucích, v terciárním sektoru nebo na komunální úrovni a také v soukromé sféře.

Služby kariérového poradenství mohou probíhat individuálně (s jednotlivci) nebo skupinově a to tváří v tvář, to znamená za osobní účasti či distanční formou (telefonické poradenství a služby na internetových stránkách apod.). Kariérové poradenství poskytuje kariérové informace (v tištěné, elektronické nebo jiné formě), hodnotí a samohodnotí nástroje, poradenské rozhovory, programy kariérového vzdělávání (zaměřené na podporu vývoje vědomí si sebe sama, vnímání možností

a dovedností pro řízení své kariéry), zkušební programy (přehled možností před volbou), programy pro vyhledávání práce, služby pro tranzitní období, pracovní umístění.

4.2 Cíle kariérového poradenství

Hansen (2007) popisuje tři hlavní cíle kariérového poradenství. Jedním z těchto cílů je cíl celoživotního vzdělávání. V tomto cíli jde hlavně o minimalizaci předčasného ukončování školní docházky a zajištění odpovídajícího základu znalostí a dovedností.

Dalším cílem, který Hansen (2007) popisuje je cíl výstupy analýz trhu práce. V tomto cíli je důležité vyrovnávání nesouladu mezi poptávkou a nabídkou práce, dále řešení otázek nezaměstnanosti a zlepšování pracovních sil.

Posledním cílem, který Hansen (2007) popisuje je cíl sociální spravedlnosti a sociálního začlenění. Zde je důležitá podpora integrace okrajových a rizikových skupin do procesů školního a odborného vzdělávání a zaměstnání.

Praktická část

5 VLASTNÍ PRŮZKUM, ZPRACOVÁNÍ DAT, VÝSLEDKY

Průzkumem jsem se rozhodla zjistit informovanost a názory žáků střední odborné školy s ekonomickým zaměřením o kariérové výchově na jejich škole. Dotazník jsem zvolila z důvodu získání většího množství informací od respondentů.

Dále jsem se rozhodla zjistit názory výchovných poradců a učitelů na problematiku kariérové výchovy. Použitou metodou je rozhovor, který mi umožňuje získat bezprostřední odpovědi a hlouběji proniknout do problému.

5.1 Dotazník

Pro průzkum jsem se rozhodla využít dotazník, který je určen pro hromadné získávání údajů (srov. Gavora, 2000). Cíl dotazníku musí být přesně a konkrétně formulován a musí být ve vztah ke zvolenému problému. Nepřesné nebo povrchní vymezení problémů naopak vede k nejasnosti celkové obsahové koncepce dotazníku. Abych se těmto důsledkům vyhnula, definovala jsem nejprve cíle dotazníku. Cílem mého dotazníku je zjistit u žáků 3. a 4. ročníků střední odborné školy informovanost o kariérové výchově, o situaci na trhu práce, o kariérovém poradenství.

Při sestavování dotazníku jsem se snažila dodržet zásady, které jsou na dotazník kladeny. Dotazník obsahoval 14 položek. 1. a 14. položka dotazníku jsou otevřené otázky. Ostatní položky dotazníku jsou uzavřené otázky a žáci měli možnost vybírat jednu odpověď. Pouze u 12. položky mohli vybrat čtyři odpovědi.

Dotazníky byly administrovány (v dubnu 2011 a květnu 2011) žákům 3. a 4. ročníkům oboru Obchodní akademie a oboru Ekonomického lycea. Žáků odpovídalo celkem 52.

Z toho bylo 38 dívek a 13 chlapců. Jeden z respondentů opomněl zatrhnout pohlaví.

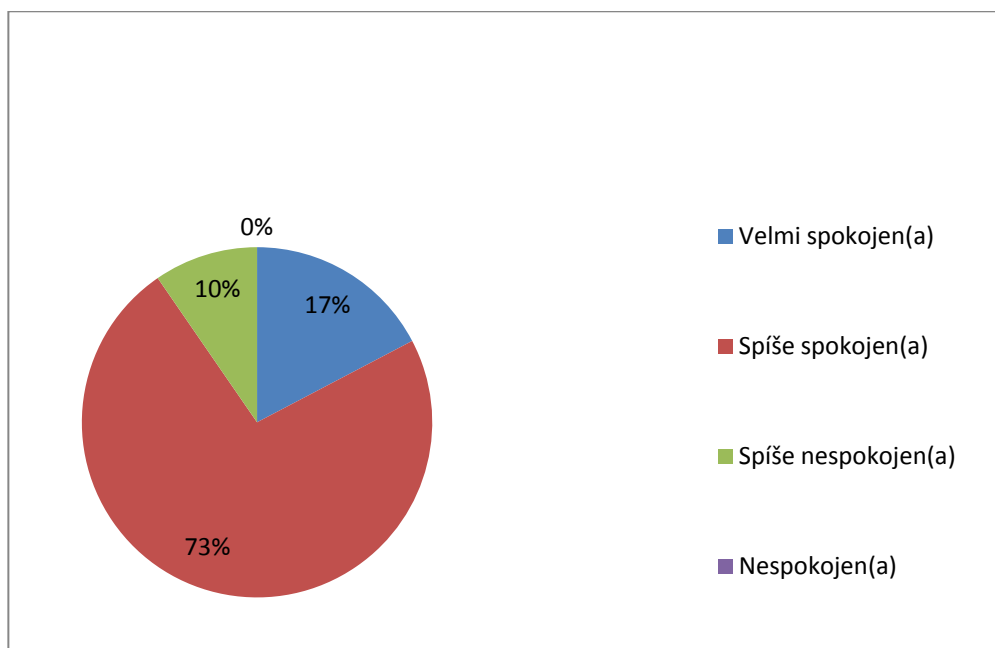
5.1.1 Výsledky dotazníkového šetření

1. Co Vás vedlo k volbě střední školy, na které nyní studujete?

U této otázky uváděli někteří žáci i více motivů, které je vedli ke studiu střední školy. Nejvíce tedy 14 žáků odpovědělo, že na střední školu mohli jít bez přijímacích zkoušek. 11 žáků šlo studovat střední školu kvůli její prestiži a také z důvodu získání dobré kariéry. 8 žáků si zvolilo střední školu z důvodu oboru a předmětům, které se na střední škole vyučují. 5 žáků uvedlo, že studuje školu na doporučení od známých. Další 5 žáků studuje školu, protože se domnívá, že získá dobré uplatnění a 5 žáků studuje školu, protože je k ní dovedly jejich zájmy. 4 žáci uvedli, že je nic nemotivovalo ke studiu zvolené školy. Další 4 žáky ovlivnila vzdálenost školy od domova. 3 žáci byli nerozhodní, nevěděli, kde studovat a 2 žáci šli studovat na radu psychologa a výchovného poradce.

2. Jak jste spokojen(a) na škole, kde v současné době studujete?

Z grafu 1 vyplývá, že 73 % žáků je spíše spokojeno na střední škole, kterou v současné době studují. Toto může být dáno tím, že žákům byl obor doporučen nebo žáci očekávali od oboru něco jiného. 17 % žáků je velmi spokojeno se školou, kterou studují a 10 % žáků je spíše nespokojeno.

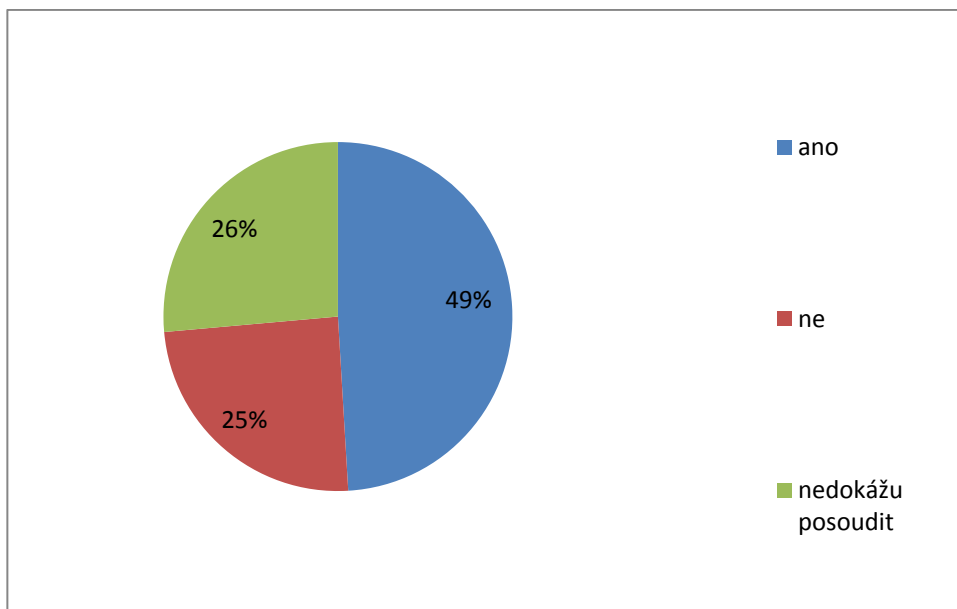


Graf 1 Spokojenost respondentů na škole

Zdroj: vlastní výsledky

3. Pokud byste se mohl(a) rozhodovat znovu, zvolil(a) byste si stejný obor?

U 3. otázky se žáci zamýšleli, zda by znovu studovali stejný obor. Jak vyplývá z grafu 2, pak 49 % žáků by znovu stejný obor studovalo a 25 % žáků by stejný obor již nestudovalo. 26 % žáků uvedlo, že nedokáže posoudit, zda by znovu šli studovat stejný obor.

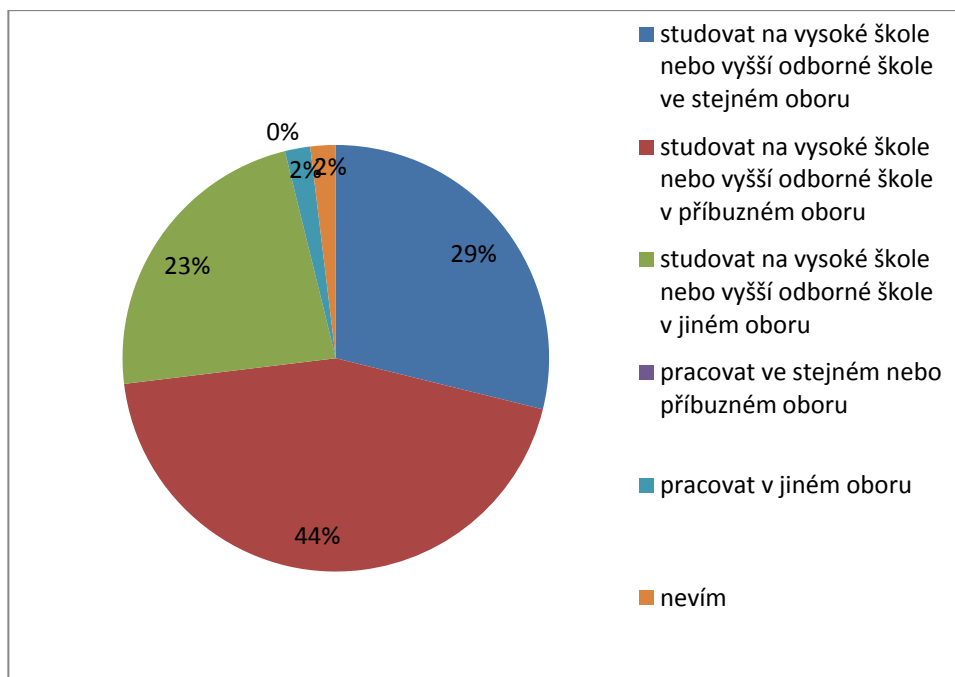


Graf 2 Volba oboru respondenty

Zdroj: vlastní výsledky

4. Uveďte, co byste chtěl(a) dělat po absolvování střední odborné školy?

Z výsledků této otázky vyplývá, že 44 % žáků chce studovat na vysoké nebo vyšší odborné škole v příbuzném oboru. Studovat na vysoké nebo vyšší odborné škole ve stejném oboru chce 29 % odpovídajících žáků. 23 % žáků by chtělo studovat na vysoké nebo vyšší odborné škole v jiném oboru (viz graf 3).

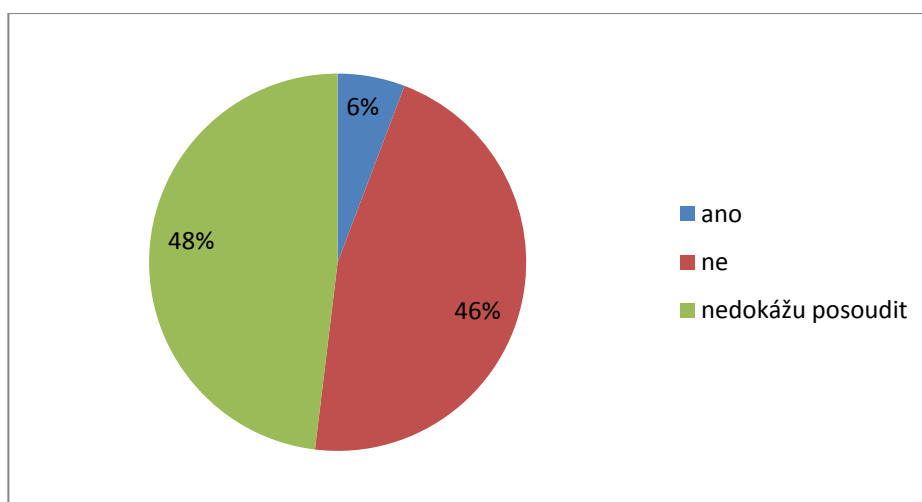


Graf 3 Plány respondentů po absolvování školy

Zdroj: vlastní výsledky

5. Myslíte si, že budete celý život pracovat v jednom oboru?

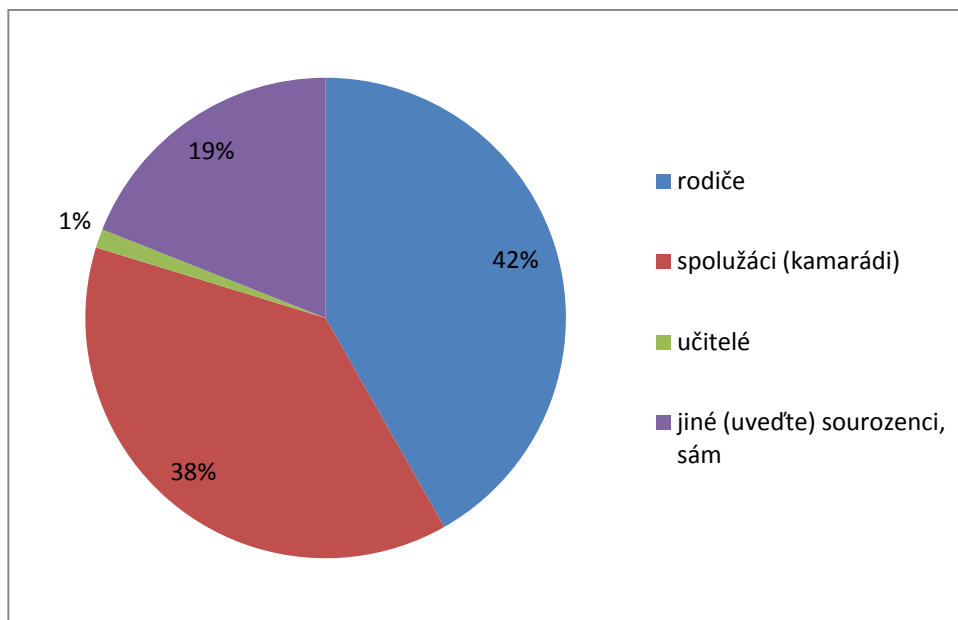
Jak vyplývá z grafu 4, potom 6 % žáků se domnívá, že bude celý život pracovat v jednom oboru. 46 % žáků si myslí, že bude pracovat ve více oborech a 48 % žáků nedokáže posoudit, zda bude pracovat v jednom oboru či vystřídá více oborů.



Graf 4 Práce respondentů v jednom oboru

Zdroj: vlastní výsledky

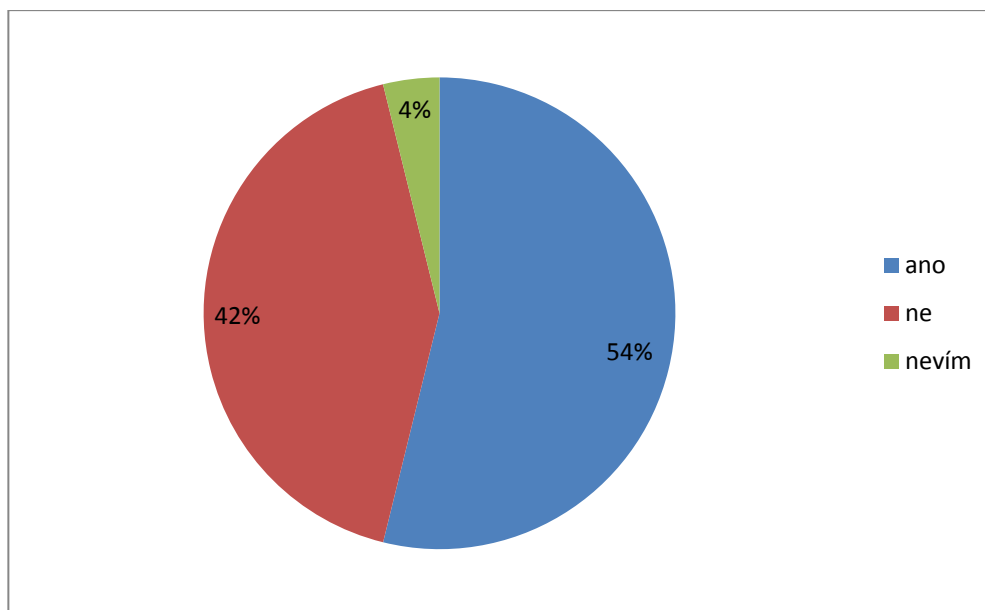
6. Kdo Vám nejvíce poradil ve výběru střední školy a následně i budoucí profese?
 42 % žáků odpovědělo u této otázky, že jim nejvíce poradili rodiče. Jak vyplývá z grafu 5, pak 38 % žáků poradili spolužáci a kamarádi. 19 % žáků odpovědělo, že si poradili sami nebo požádali o radu sourozence a pouhé 1 % žáků odpovědělo, že jim při rozhodování poradili učitelé.



Graf 5 Rada respondentům při výběru školy

Zdroj: vlastní výsledky

7. Navštívil(a) jste s Vašimi učiteli (na střední škole) úřad práce?
 Jak vyplývá z grafu 6, 54 % žáků odpovědělo kladně na tuto otázku a 42 % žáků záporně. U záporné odpovědi může být důvodů celá řada. U 3. ročníku oboru Obchodní akademie předpokládám, že je návštěva úřadu práce teprve čeká a u 4. ročníku oboru Ekonomické lyceum se domnívám, že někteří žáci se nemohli zúčastnit z důvodu nemoci, rodinných důvodů apod. A 4 % žáků netuší, zda navštívilo úřad práce.

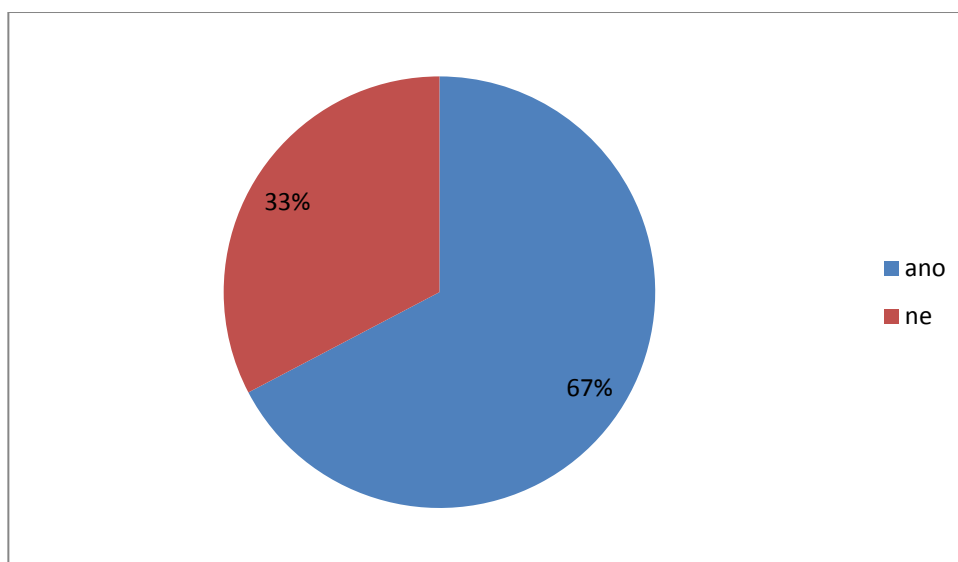


Graf 6 Návštěva úřadu práce

Zdroj: vlastní výsledky

8. Myslíte si, že Vás střední škola dobře připravila na rozhodování o další vzdělávací dráze?

Podle grafu 7 se 67 % žáků domnívá, že je střední škola dobře připravila na rozhodování o další vzdělávací dráze. Záporně u této otázky odpovědělo 33 %.

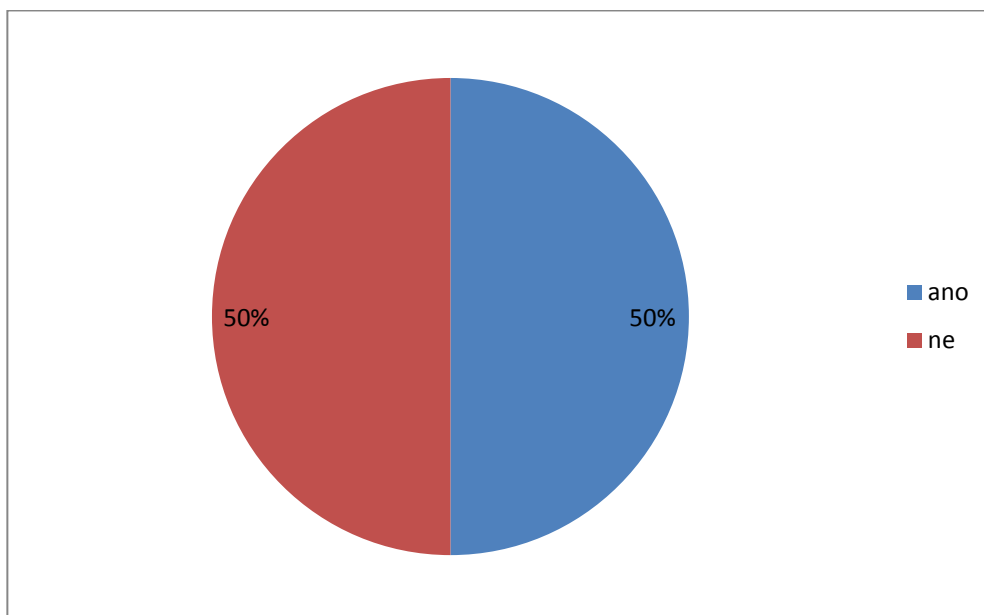


Graf 7 Příprava školou na rozhodování respondentů o další vzdělávací dráze

Zdroj: vlastní výsledky

9. Myslíte si, že vás střední škola dostatečně připravila na vstup na trh práce?

U této otázky odpovědělo 50 % respondentů kladně a stejně tolik respondentů záporně (viz graf 8).

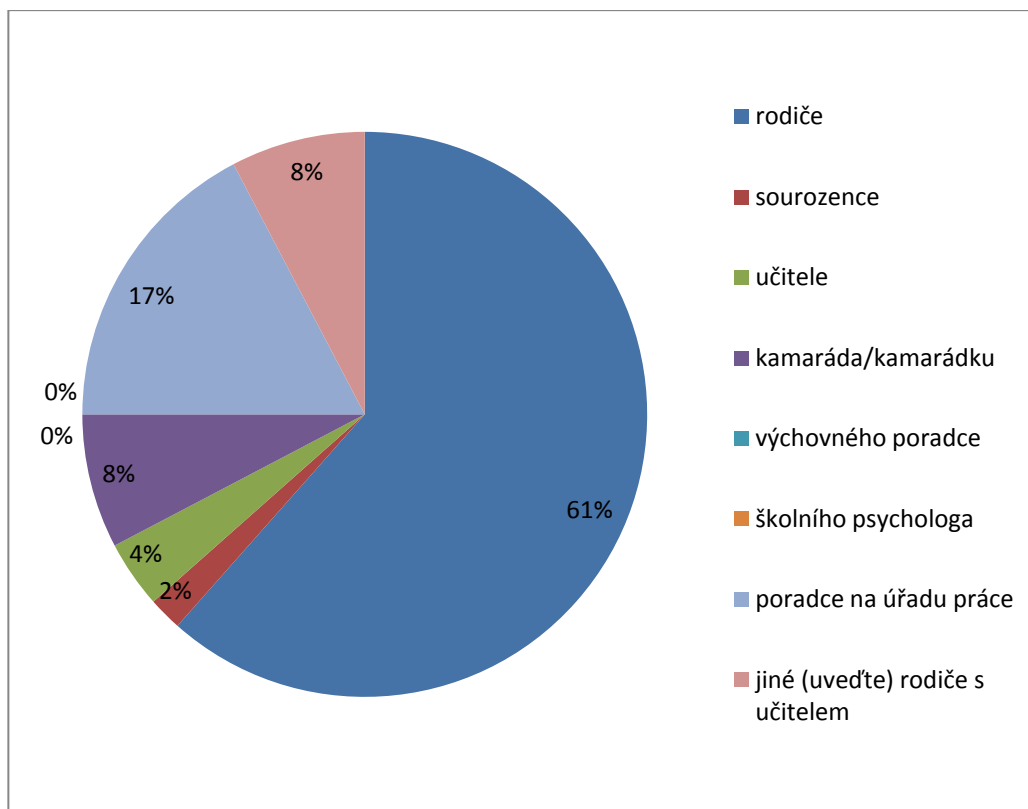


Graf 8 Příprava školou na vstup na trh práce

Zdroj: vlastní výsledky

10. Pokud byste si nevěděl(a) při volbě další vzdělávací dráhy nebo při vstupu na trh práce rady, koho byste požádal(a) o radu?

Jak je patrné z grafu 9, 61 % odpovídajících žáků uvedlo, že by o radu požádali své rodiče (srov. Hlad'o, 2010), protože žáci považují rodiče za jeden z nejdůležitějších faktorů při rozhodování. Pro radu, kam dále po absolvování školy, by šlo 17 % žáků za poradcem na úřadu práce. 8 % odpovídajících žáků by požádalo o radu kamaráda/kamarádku a rodiče současně i s učitelem. 4 % žáků by požádalo o radu učitele a 2 % žáků by požádalo o radu svého sourozence.

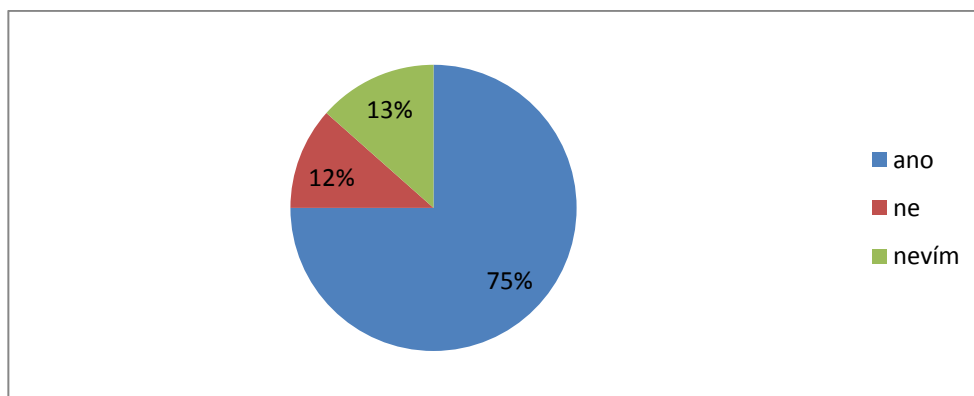


Graf 9 Žádost respondentů o radu

Zdroj: vlastní výsledky

11. Myslíte si, že umíte samostatně napsat životopis a žádost o zaměstnání?

Jak vyplývá z grafu 10, 75 % žáků odpovědělo, že umí sestavit samostatně životopis i žádost o zaměstnání. Záporně u této otázky odpovědělo 12 % žáků a 13 % žáků je nerozhodných.



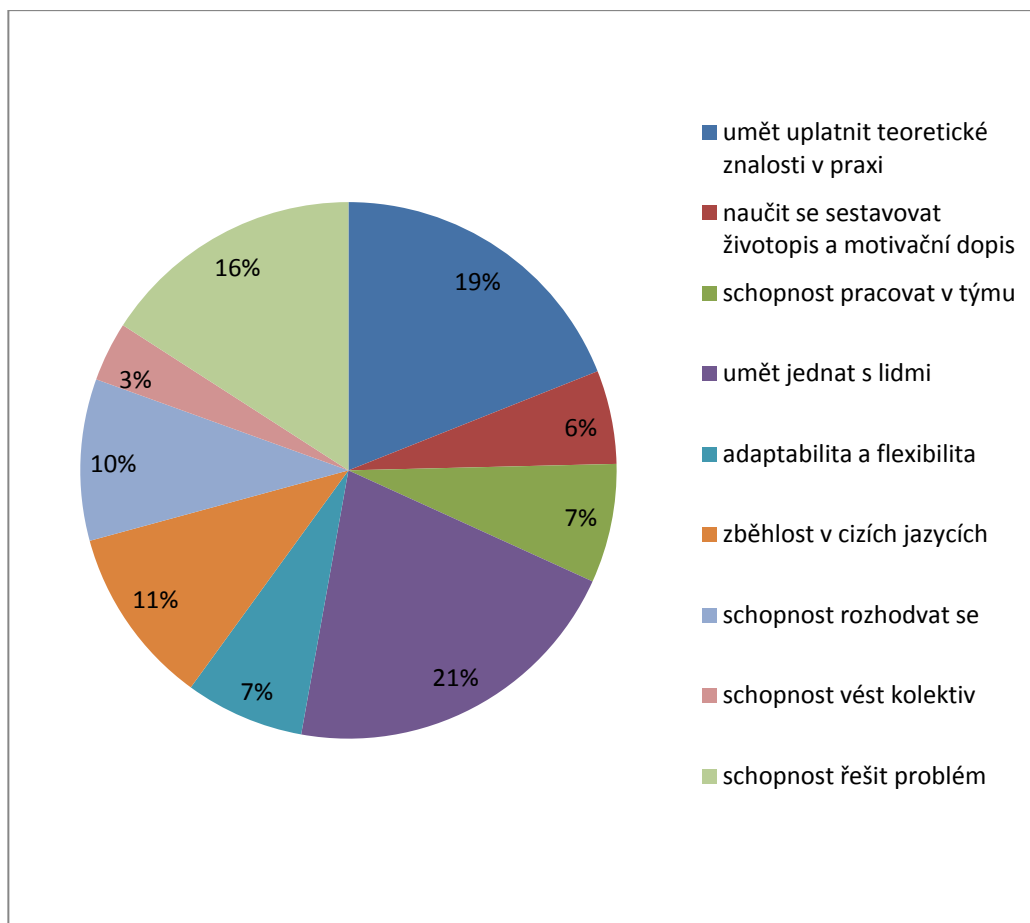
Graf 10 Sestavení životopisu a žádosti o zaměstnání

Zdroj: vlastní výsledky

12. Které znalosti a dovednosti považujete pro úspěšné získání svého prvního zaměstnání za důležité?

U této otázky se měli žáci rozhodnout, které znalosti a dovednosti považují za důležité při získání svého prvního zaměstnání. Jak vyplývá z grafu, nejvíce 21 % získala schopnost umět jednat s lidmi. Nejméně 3 % získala schopnost vést kolektiv. Z 19 % považují žáci za důležité umět uplatnit získané teoretické znalosti v praxi. Z 16 % považují žáci za důležitou schopnost řešit problém. Zběhlost v cizích jazycích je pro žáky důležitá z 11 %. Z 10 % považují žáci za důležitou schopnost rozhodovat se. Z pouhých 7 % považují žáci za důležitou schopnost pracovat v týmu. A z 6 % považují žáci za důležité umět sestavovat životopis a motivační dopis.

Pro srovnání zaměstnavatelé nejvíce ocení u svých zaměstnanců především adaptabilitu a flexibilitu. Z mého výzkumu jsem zjistila, že žáci adaptabilitu a flexibilitu považují za důležitou z pouhých 7 % (srov. Kalousková, 2004) a schopnost nést zodpovědnost. Nejméně zaměstnavatelé ocení schopnost vést kolektiv a zběhlost v cizích jazycích, v tomto ohledu se zaměstnavatelé shodují s respondenty z mého výzkumu.

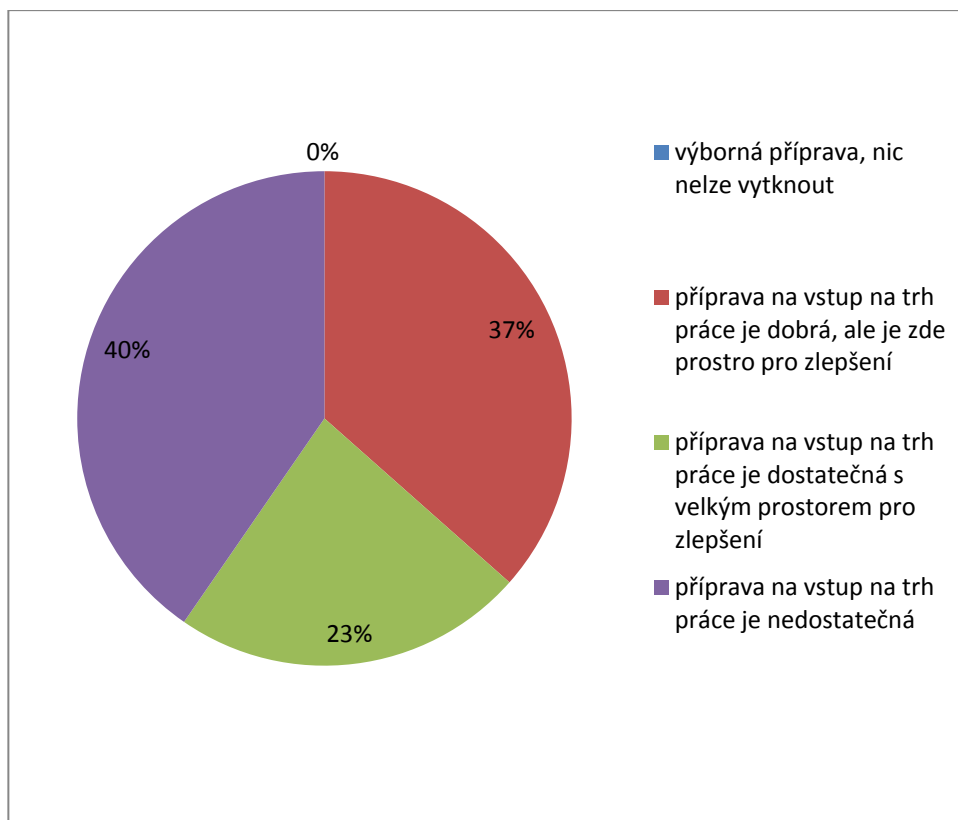


Graf 11 Znalosti a dovednosti důležité pro získání zaměstnání

Zdroj: vlastní výsledky

13. Jak byste zhodnotili přípravu na vstup na trh práce, která probíhá ve vyučovacích hodinách?

U této otázky žáci hodnotili přípravu na vstup na trh práce, která probíhá ve vyučovacích hodinách. Jak vyplývá z grafu 12, 40 % žáků uvádí, že příprava na vstup na trh práce je nedostatečná. 37 % žáků odpovědělo, že příprava na vstup na trh práce je dobrá, ale je zde prostor pro zlepšení. 23 % žáků se domnívá, že příprava na vstup na trh práce je dostatečná s velkým prostorem pro zlepšení. Toto může být dáno nedostatečnou praxí v oboru.



Graf 12 Zhodnocení přípravy na vstup na trh práce

Zdroj: vlastní výsledky

14. Co byste osobně zlepšili ve vyučovacích hodinách, které Vás mají připravit na vstup na trh práce?

U této otevřené otázky odpovídali žáci i několika odpověďmi. 35 žáků by přidalo do vyučovacích hodin více praxe a praktických věcí. 8 žáků by ocenilo samostatné získávání informací a tvůrčí práce. 4 žáci by ocenili přípravu na trh práce. 3 žáci by na vyučovacích hodinách nelepšili nic. Motivaci k učení a lepší přístup učitelů by ocenili 2 žáci. 3 žáci by přidali hodin cizích jazyků, exkurze, uplatnění teorie v praxi a více teoretických příkladů.

5.2 Rozhovor

Pro průzkum jsem se rozhodla využít rozhovor, který umožňuje přímou ústní komunikaci (srov. Průcha, Walterová, Mareš 2003). Rozhovor jsem zaznamenávala, se souhlasem výchovných poradců i učitelů, na Mp3 přehrávač. Rozhovor umožňuje zachytit fakta a možnost hlouběji proniknout do problému (srov. Gavora 2000). Obsahem rozhovoru jsou otázky a odpovědi. Otázky v rozhovoru musí být seřazeny do obsahových celků. Z toho důvodu jsem otázky zařazovala tak, aby na sebe plynule navazovaly a přecházeli jedna k druhé.

Rozhovorem jsem zjišťovala, jak probíhá volba povolání na střední odborné škole v Brně a střední odborné škole v Moravském Krumlově. Dále jsem zjišťovala pohled učitelů na volbu povolání a trh práce (šance uplatnění absolventů na trhu práce).

5.2.1 Výsledky rozhovoru

SOŠ v Brně i SOŠ v Moravském Krumlově zapracovávají volbu povolání do svých školních vzdělávacích programů. Školy se liší zpracováním volby povolání do školního vzdělávacího programu. Na SOŠ v Brně uvedla výchovná poradkyně, že: *„Příprava na volbu povolání je do školního vzdělávacího programu zpracována jako WORKSHOP, který probíhá dva dny. Je ve fázi vytváření. Je plánován pro 1. a 2. ročníky.“*

V ŠVP na SOŠ v Moravském Krumlově, má škola jasně uvedeno, v jakých předmětech je volba povolání zapracována, jak se jednotlivé předměty prolínají. *„Dá se říct, že volba povolání se prolíná ve všech předmětech. Žáci se učí psát životopisy, průvodní dopisy.“*

Výchovná poradkyně SOŠ v Brně uvedla, že kariérovou výchovou se zabývají učitelé v Českém jazyku, v cizích jazycích, v předmětech ekonomicky zaměřených, učitelé učící Občanskou výchovu a Společenskovední seminář. Stejný popis předmětů můžeme nalézt i na SOŠ v Moravském Krumlově.

Žáci odcházející z SOŠ, mají již vytvořenou představu, kam půjdou po absolvování současné školy, jak uvedla výchovná poradkyně SOŠ v Brně: *„Žáci mají jasno, co chtějí po maturitě dělat. Spíše chtějí znát poptávku vysokých škol.“*

Jak už bylo řečeno, žáci mají vytvořenou představu, co chtějí v životě dělat, většinou žáci pokračují na vysokou školu nebo vyšší odbornou školu. Absolventi pokračují v dalším vzdělávání hlavně z toho důvodu, že chtějí získat lepší vzdělání a tím i lépe placenou práci. Výchovná poradkyně SOŠ Brno uvedla: *„Žáci chtějí v první řadě získat vysokoškolské vzdělání. Také si chtějí prodloužit studentská léta. Žáci si podávají přihlášky i na jazykové školy, studují i v zahraničí nebo jako au-pair.“* Žáci si častěji hledají vysoké školy, které poskytují obory s ekonomickým zaměřením, práva, fakulty sociálních studií. Tato situace je pochopitelná, žáci již mají již osvojené základní dovednosti z oboru na SOŠ a mohou získat další rozšiřující dovednosti. Navíc zůstávají žáci v oboru, o kterém mají již určitý nadhled.

Na trh práce odchází, podle výchovné poradkyně SOŠ Brno, 1 – 2 žáci. Žáci nemají problémy s uplatněním na trhu práce. To může být dáno dobrými základy, které získali na SOŠ. Na otázku: *„Zda má škola kontakty se zaměstnavateli,“* odpověděla výchovná poradkyně SOŠ Brno: *„Kontakty se zaměstnavateli nemáme, jenom nám přichází letáčky s nabídkou práce.“*

Zaměstnavatelé po absolventech SOŠ požadují, podle výchovné poradkyně SOŠ Brno, hlavně tyto klíčové kompetence adaptabilitu a flexibilitu na měnící se pracovní podmínky, práci v týmu, podílení se na realizaci společných pracovních činností. Dále požadují zaměstnavatelé, aby žáci si uměli tvořit vlastní úsudek, uměli se vyjadřovat přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci, zvládali práci na počítači, základy účtování, obchodní korespondenci, jazykové znalosti (srov. Kalousková et al., 2004), která popisuje ještě následující klíčové kompetence důležité pro zaměstnavatele a to je schopnost nést odpovědnost a schopnost rozhodovat se. Naproti tomu výchovná poradkyně SOŠ Moravský Krumlov uvádí, že: *„Klíčové kompetence, které zaměstnavatelé podle mě ocení, jsou především odborné znalosti, protože jsem se setkala s tím, že i z banky si vyžádali přímo naše absolventy, že s nimi mají dobré zkušenosti, tak si myslím, že odborné znalosti jsou na naší škole na dobré úrovni.“*

I když absolventi odchází častěji na vysokou nebo vyšší odbornou školu, přesto škola připravuje žáky na dlouhodobou nezaměstnanost, která spadá do oblasti ekonomických předmětů a WORKSHOPU, kde je kapitola Psychologické a sociální aspekty nezaměstnanosti. Žáci tak získají určitě povědomí o možnostech na uplatnění

na trhu práce. Výchovná poradkyně SOŠ Brno popisuje WORKSHOP jako: „*WORKSHOP je určený pro žáky obchodní akademie a oboru knihovnické služby a letos jsme připravili výukový projekt pro žáky 2. ročníku – projekt jsme nazvali Etické principy společenského chování na pracovišti a při práci s informačními technologiemi – součástí kapitoly etika v projevu – komunikace mezi lidmi na pracovišti - je i ukázka přijímacího pohovoru – ovšem spíše z hlediska etických a společenských principů. Workshop je zahájen v 1. ročnících, kde se zabývá problematikou etických principů chování člověka ve společnosti – společenská etiketa obecně, etické principy.*“

Jiná situace je na SOŠ v Moravském Krumlově. Absolventi SOŠ v Moravském Krumlově častěji odchází na trh práce. Žáků, kteří jdou studovat na vysokou školu nebo vyšší odbornou školu je podle výchovné poradkyně přibližně ¼. Výchovná poradkyně to zdůvodňuje tím, že žáci berou vysokou školu jako východisko, když nenachází práci. Někteří z absolventů si podávají přihlášku na dálkové studium, protože práci již mají zajištěnou. Žáci si také, podle výchovné poradkyně SOŠ Moravský Krumlov, pro radu přijdou, ale jak uvedla výchovná poradkyně: „*dneska není problém si všechny informace najít na internetu. Někdy se přijdou poradit, co a jak, ale chodí spousta letáčku z univerzit.*“

Tahle situace může být dána nedostatkem informací, kdy žáci na SOŠ v Brně mají vytvořenou speciální nástěnku s nabídkou vysokých škol. V Moravském Krumlově jsem narážela na velký nedostatek informací ohledně vysokých škol. Možná z toho důvodu absolventi SOŠ v Moravském Krumlově častěji odchází na trh práce, kde se ovšem potýkají s dalšími problémy. Jedním z těchto problémů je dlouhodobá nezaměstnanost. Podle výchovné poradkyně SOŠ Moravský Krumlov mají žáci o dlouhodobé nezaměstnanosti povědomí a výchovná poradkyně SOŠ Moravský Krumlov žákům radí, aby: „*Hlavně nezůstávali na pracovním úřadu, protože podle mě pracovní úřad práci ještě nikomu nenašel. Všude chtějí po žácích praxi a pokud nezačnou v tomto oboru co nejdříve pracovat, pak už si v tomto oboru těžko najdou uplatnění, protože se mnoho věcí v ekonomice, ale i účetnictví hodně mění.*“

Žáci by si také měli hledat práci i v jiných regionech nebo větších městech, kde mají lepší možnosti nalézt uplatnění.

Dalším důležitým bodem jsou materiály, které škola poskytuje žákům. Obě SOŠ se shodují, že žáci mají k dispozici různé brožurky se studijními obory, letáky s nabídkou práce, letáky jak se správně připravit na státní maturitu, jazykové kurzy, stáže, CD s prezentacemi, plakáty, ale především, co si žáci dokáží sami najít na internetu.

Školy se odlišují pouze v tom, že výchovná poradkyně SOŠ Brno dochází i e-maily s dny otevřených dveří na vysokých školách nebo vyšších odborných školách. Na SOŠ v Moravském Krumlově záleží hlavně na samotných žácích, jaké informace jsou sami schopni si najít a jak s nimi budou dále pracovat.

Aby učitelé mohli efektivně učit volbu povolání, potřebují další vzdělávání. Na SOŠ v Brně si není výchovná poradkyně vědoma kurzů pro učitele kariérové výchovy. Tato výchovná poradkyně zdůvodnila tím, že funkce výchovné poradce vykonává teprve krátkou dobu a nemá ještě takový přehled. Naproti tomu na SOŠ v Moravském Krumlově, mají k dispozici učitelé různé semináře, kurzy, projekty dotované Evropskou unií. Většinou tyto projekty ovšem naráží na nedostatek financí.

Pohled učitelů na volbu povolání je celkem rozpačitý. Na jedné straně učitelka SOŠ Brno popisuje, že volba povolání je pro žáky určitě přínosná, ale je obtížné ji zařazovat z časových důvodů. Učitelka uvedla, že by určitě přivítala více hodin, protože se jí výuka zdá předimenzovaná. Také by si ráda doplňovala další vzdělání, ale z důvodu časového vytížení jí nezbývá čas, proto většinou chodí výchovní poradci.

Velký rozdíl je patrný z pohledu učitelky SOŠ Moravský Krumlov, které je spokojená s hodinovou dotací, uvádí také, že má dostatečný prostor pro volbu povolání.

Obě učitelky se shodují v tom, že volba povolání je pro žáky velký přínos, poskytuje jim užitečné informace, aby nebyli později žáci překvapeni z nastalé situace, když budou vstupovat na trh práce.

Jak již bylo řečeno u výchovných poradců žáci si pro rady přijdou, ale mají již jasno, co chtějí po absolvování školy dělat. Učitelka SOŠ Brno uvedla, že: *„My jim zasahujeme do jejich výběru velmi málo, žáci jsou plnoletí za tuto volbu se nesou vlastní odpovědnost a domnívám se, že informací je dostatek, snažíme se, byť třeba jen okrajově, problematice věnovat i při výuce ostatních společensko-vědních předmětů.“*

Naproti tomu na SOŠ v Moravském Krumlově chodí žáci pro radu k výchovné poradkyni. To může být dáno tím, že výchovná poradkyně poskytne žákům více informací než samotný učitel.

Žáci jsou také připravováni na vstup na trh práce a volbu dalšího studia. Z toho důvodu radí učitelka z SOŠ Brno témata do výuky, která se zabývají sestavováním životopisu, přípravou na přijímací pohovor. Učitelka uvádí, že: *„Ekonomická lycea mají předmět Společenská kultura a podle školního vzdělávacího programu mají i předmět Efektivní komunikace.“*

Dále žáci navštěvují se svými učiteli i úřad práce. Žáci jsou s těmito návštěvami velmi spokojeni. Tyto návštěvy jsou pro žáky velkým přínosem, protože zde dostávají užitečné informace, dozvídají se, co a jak mají vyplnit, popřípadě na koho se obrátit.

Podobná situace je i na SOŠ Moravský Krumlov, kdy žáci mají do výuky začleněno sestavování životopisů, přípravu na přijímací pohovor. Na SOŠ Moravský Krumlov se učitelka potýká s problémem prezentace žáků před třídou. Žáci se odmítají prezentovat, protože se stydí. To může být dáno dnešním trendem počítačů a s tím spojenou komunikací přes různá komunikační média jako je např. ICQ, Skype a nově i Facebook. Žáci nekomunikují z očí do očí, neumí se vyjadřovat, většinou používají při komunikaci zkratky. Učitelka na SOŠ Moravský Krumlov se také setkala s tím, že žáci neumí správně číst, v diktátech dělají zbytečné chyby. Všechny výše uvedené problémy mohou mít později dopad na hledání práce absolventy.

Na SOŠ Moravský Krumlov poskytuje škola žákům letáčky, plakáty, CD s informacemi o školách.

Učitelka SOŠ Moravský Krumlov uvedla, že úřady práce s žáky nenavštěvují. *„U nás to probíhá tak, že pracovnice z úřadu práce se ohlásí sama a pořádně pro žáky besedy přímo ve škole. Pokud by bylo potřeba, tak samozřejmě, že jim pracovnice z úřadu práce rozdává žákům letáčky, dává jim nabídky pracovních míst.“* Pracovnice úřadu práce nabízí žákům, že v případě problému mohou kdykoli přijít. Výhoda tohoto postupu je v tom, že žáci zůstávají v prostředí, která znají a tím pádem se mohou cítit lépe. Na druhou stranu žáci neví, jak to na takovém úřadu práce vypadá, jak taková návštěva úřadu práce probíhá, když si někdo hledá práci.

Problémy se kterými se učitelka SOŠ Moravský Krumlov i žáci nejčastěji setkávají je sestavování životopisů a průvodních dopisů. Žáci nepovažují sestavování životopisů za těžké, a proto se tím podrobněji nezabývají. Učitelka SOŠ Moravský Krumlov také uvádí, že: *„Hlavně také žákům vysvětlujeme, že je důležité, aby, než něco podepíše, si to pořádně pročetli. Učíme se žáky jak správně vyplnit různé formuláře, protože i tohle bývá dost často kamenem úrazu u některých našich žáků.“*

Metody, které učitelka SOŠ Moravský Krumlov při výuce volby povolání nejčastěji používá jsou skupinová práce žáků, hraní rolí, dialog.

Učitelka také žákům radí, aby při hledání práce byli sami aktivní a nečekali, až co jim poradí pracovníci na úřadu práce.

S problémy se kterými se učitelka SOŠ Brno nejčastěji setkává různé odlišné typy škol, možnosti práce v Evropské unii. „*Spolupracujeme s centrem EU, předáváme žákům informace o projektech a nabídkách EU, mapujeme trh práce.*“

Učitelka SOŠ Brno uvedla, že při výuce se zaměřuje s žáky: „*Především se zabýváme přijímacími zkouškami, protože žáci pokračují v dalším studiu. Také se zaměřujeme na sestavování životopisů.*“ Žáci jsou také seznamováni s formami testů, se kterými se mohou u přijímacích zkoušek setkat, na sestavování životopisů. Žáci si také zkouší s učitelkou přijímací pohovor.

Při výuce volby povolání volí učitelka různé alternativní metody jako je skupinová práce, řízený rozhovor, situační dramatizace sociálních rolí. Tyto metody učitelka vnímá jako užitečné a oživující dané téma.

5.3 Shrnutí praktické části

Kariérová výchova na SOŠ probíhá v různých předmětech. V dotazníkovém šetření jsem zjistila, že žáci považují kariérovou výchovu za důležitou, ale podle tvrzení žáků se kariérové výchově v hodinách nevěnuje, tolik pozornosti, kolik by si zasloužila. Žáci by uvítali více hodin, které by je připravovali na vstup na trh práce a problémy se kterými se zde mohou setkávat. Žáci by také podle dotazníkového šetření uvítali i více praxe. Žáci považují také za důležitý rozvoj znalostí a dovedností, které by jim pomohly při získávání jejich prvního zaměstnání. Se sestavováním životopisů a žádosti o zaměstnání žáci nemají problémy.

Rozhovor jsem vedla na dvou SOŠ. Jedna SOŠ se nachází v Brně na Kotlářské ulici. Druhá SOŠ se nachází v Moravském Krumlově. Z rozhovorů jsou patrné rozdíly jednotlivých škol.

Z rozhovoru s výchovným poradcem bylo zjištěno, že žáci ze SOŠ v Brně odchází spíše na vysokou školu nebo na vyšší odbornou školu. Z rozhovoru také vyplývá, že žáci mají již jasně vytvořenou představu, kam chtějí po absolvování SOŠ. Z rozhovoru s výchovnou poradkyní plyne, že žáci nemají při rozhodování o volbě povolání problémy. Mají již vytvořenou představu, kam půjdou studovat po absolvování SOŠ. Dále z rozhovoru s výchovnou poradkyní vyplynulo, že žáci jsou připravováni na dlouhodobou nezaměstnanost formou WORKSHOPU, kde je kapitola Psychologické a sociální aspekty nezaměstnanosti.

Z rozhovoru s učitelem vyučujícím ve svých hodinách kariérovou výchovu plyne, že i přes nedostatek hodin se snaží připravit žáky na trh práce. Z rozhovoru je patrné, že žáci již nepotřebují rady učitelů kam dále po absolvování střední odborné školy. Z rozhovoru je patrné, že žáci navštěvují úřad práce a jsou s těmito návštěvami spokojeni.

Další rozhovor byl veden na SOŠ v Moravském Krumlově. Z rozhovoru s výchovnou poradkyní je jasné, že kariérová výchova probíhá v předmětech občanské výchovy. Výchovná poradkyně dále uvedla, že žáci si pro radu přijdou, ale dnes není problém nalézt potřebné informace na internetu. Z rozhovoru je patrné, že žáci odchází po absolvování SOŠ spíše na trh práce než na vysokou školu nebo vyšší odbornou školu. Výchovná poradkyně také uvedla, že dlouhodobou nezaměstnanost řeší s žáky

tím, že jim doporučuje hlavně začít pracovat, což je dobrá rada. Z rozhovoru také vyplynulo, že kariérová výchova se prolíná do všech předmětů.

Z rozhovoru s učitelem, který učí kariérovou výchovu, plyne, že kariérová výchova je přínosná. Učitelka také uvedla, že mají dostatečný prostor, aby kariérová výchova probíhala. Návštěvy úřadu práce probíhají, ale formou, že paní z úřadu práce chodí přímo do školy a poskytuje žákům různé informace.

6 DISKUZE

Při zpracování své bakalářské práce jsem měla možnost provést průzkum u žáků střední odborné školy s ekonomickým zaměřením a zmapovat tak aktuální podobou kariérové výchovy. Bylo mi i umožněno udělat rozhovor s výchovnými poradci a učiteli volby povolání na dvou vybraných středních odborných školách s ekonomickým zaměřením.

Z výsledků z dotazníkového šetření vyplynulo, že žáci jsou celkem spokojeni s výukou volby povolání, ale uvedli i prostor pro zlepšení. Žáci by ve vyučovacích hodinách uvítali více praxe a více teoretických příkladů.

Z dotazníkového šetření vyplývají i rozdíly mezi kompetencemi, které považují žáci za důležité a kompetencemi, které považují zaměstnavatelé za důležité. Ve vyučovacích hodinách volby povolání by měly být žákům předkládány kompetence, které považují zaměstnavatelé za důležité, formou různých aktivizačních metod, samostatnou prací žáků. Dále bych volila exkurze do firem, které svojí podstatou odpovídají oboru, který žáci studují.

Učitelé by se ve svých hodinách volby povolání měli zaměřit na rozvíjení těchto schopností a dovedností schopnost řešit problém, týmová práce, nést za své rozhodnutí zodpovědnost, zběhlost v cizích jazycích (srov. Kalousková et al., 2004). Učitelé by mohli používat metody řešení problému, skupinovou práci žáků, inscenační metody a další.

Žáci by si měli také uvědomit, že nejvíce informací o trhu práce získají na úřadech práce. Proto bych navrhovala, aby žáci navštívili úřad práce i mimo školu, předem si připravili dotazy na poradce na úřadu práce, protože škola nemůže žáky připravit na všechno.

Z rozhovoru, který jsem vedla na SOŠ v Brně, jsem zjistila, že učitelé shledávají nedostatek prostoru pro kariérovou výchovu. Navrhovala bych, aby se domluvili i s učiteli ostatních předmětů, protože kariérová výchova se prolíná do všech předmětů, na rozdělení jednotlivých témat. Např. psaní životopisů mohou žáci po formální stránce procvičovat v korespondenci a po obsahové stránce v českém jazyku.

Z rozhovoru, který jsem vedla na SOŠ v Moravském Krumlově, jsem zjistila, že učitelé neshledávají nedostatek prostoru pro kariérovou výchovu a ve školním vzdělávacím programu se jim prolíná ve všech předmětech.

Skutečnosti, které jsem poznala na obou středních odborných školách, jsou možná takové z důvodů snahy učitelů věnovat se co možná nejvíce teoretické výuce, před praktickými ukázkami.

7 ZÁVĚR

Kariérová výchova je dlouhodobým procesem, který usměrňuje kariérový vývoj žáků po celou dobu jejich studia. Kariérová výchova umožňuje žákům chápání světa práce, důležitost vzdělávání i osobnostní rozvoj žáků. V odborné literatuře a kurikulárních dokumentech se můžeme setkat s pojmy výchova k volbě povolání, výchova k povolání a výchova k profesi.

Cílem kariérové výchovy je příprava žáka pro jeho zodpovědné rozhodování o volbě povolání a naučit ho využívat služeb kariérového poradenství.

Kariérová výchova je zastoupena v kurikulárních dokumentech v RVP SOV, kde se kariérové výchově věnuje samostatné průřezové téma Člověk a svět práce. Toto téma doplňuje znalosti a dovednosti, které žák získal v odborném vzdělání o nejdůležitější poznatky a dovednosti související s uplatněním ve světě práce.

Kariérová výchova na středních odborných školách je poskytována učiteli napříč vyučovacími předměty. Předmětem zkoumání byli žáci 3. ročníku oboru Obchodní akademie a 4. ročníku oboru Ekonomické lyceum. Z dotazníkového šetření vyplývá, že žáci shledávají mezery kariérové výchovy zejména v nedostatku praxe.

Dalším předmětem zkoumání byl výchovný poradce a učitel kariérové výchovy na SOŠ v Brně a výchovný poradce a učitel kariérové výchovy v Moravském Krumlově. Z rozhovoru, který byl v tomto případě použit, plynou rozdíly mezi jednotlivými školami, na kterých byl proveden průzkum.

Kariérová výchova na SOŠ hraje důležitou roli a je potřebné ji věnovat dostatečnou pozornost.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Česká republika. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In *Sbírka zákonů Česká republika*. 2008, 103, s. 4826-4828.

FRIEDMANN, Z. *Profesní orientace jako edukační problém* [online]. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2006 [cit.2011-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/Profesni_orientace.pdf>.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HANSEN, E. *Kariérové poradenství : Příručka pro země s nízkými a středními příjmy*.

1. Praha : Dům zahraničních služeb MŠMT Národní agentura pro evropské vzdělávací programy Centrum Euroguidance , 2007. 110 s. ISBN 80-9040-052-8.

HARGAŠOVÁ, M., et al. *Skupinové poradenství*. Praha : Grada Publishing, 2009. 264 s. ISBN 978-80-247-2642-7.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : Základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HLAĎO, P. *Slovenský učitel*.

HLAĎO, P. Vliv sociálního okolí na kariérové rozhodování při přechodu do vyššího sekundárního vzdělávání. *Pedagogická orientace*. 2010, 20, 3, s. 66-81.

HLAĎO, P. *Výchova a vzdělávání* [online]. 2008 [cit. 2011-01-28]. Kariérová výchova. Dostupné z WWW: <vychova-vzdelavani.cz>. ISSN 1803-9669.

HLAĎO, P. *Výchova a vzdělávání* [online]. 2008 [cit. 2011-01-28]. Role školy. Dostupné z WWW: <vychova-vzdelavani.cz>. ISSN 1803-9669.

HLAĎO, P.; HORÁČKOVÁ, M.; DANIELOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2010. 97 s. ISBN 978-80-7375-468-6.

HORSKÁ, V. *Koučování ve školní praxi*. 1. Praha : Grada Publishing, 2009. 176 s. ISBN 978-80-247-2450-8.

HŘEBÍČEK, L. *Profesně pracovní způsobilost člověka a její edukativní utváření*.

- KALOUSKOVÁ, P., et al. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů pro vstup na trh práce - 2004*. Praha : NÚOV, 2004. 43 s.
- KASÍKOVÁ, H., et al. *Pedagogika pro učitele. 2*. Praha : Grada Publishing, 2001. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.
- KAŠPAROVÁ, J., et al. *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 90 s. ISBN 978-80-85118-12-4.
- KOHOUTEK, R. *Výchovné poradenství. 1*. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2008. 94 s. ISBN 978-80-7375-186-9.
- LINHARTOVÁ, D. *Psychologie pro učitele. 1*. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2006. 257 s. ISBN 80-7157-476-7.
- MÁCHAL, P.; HORÁČKOVÁ, M. *Školský management. 1*. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2009. 131 s. ISBN 978-80-7375-264-4.
- NILES, S. G., HARRIS-BOWLSBEY, J. (2005). *Career Development Interventions in the 21st Century*. Upper Saddle River, Columbus : Pearson Education, 476 p. ISBN 0-13-113781-6.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Portál, 2009. 395 s. ISBN 9788073676476.
- Rámcový vzdělávací program : 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání*. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007. 87 s.
- STRAUSS, A.; CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu : Postupy a techniky metody zakotvené teorie. 2*. Boskovice : Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X
- STRNADOVÁ, J. *Kariérové poradenství* [online]. [cit. 2011-01-21]. Situace kariérového poradenství. Dostupné z WWW: <www.euroguidance.cz/getFile.php?fileKey...lang=cz>.
- VENDEL, Š. *Kariérové poradenství*. Praha : Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.
- VETEŠKA, J. *Kompetence ve vzdělávání. 1*. Praha : Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1770-8.

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program :
Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci.* 2. Praha : Portál, 2007. 208 s. ISBN 978-
80-7376-326-0.

9 SEZNAM ZKRATEK

MŠMT Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

SOŠ Střední odborná škola

ŠVP Školní vzdělávací program

RVP Rámcový vzdělávací program

RVP SOV Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání

10 SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1 Spokojenost respondentů na škole
- Graf 2 Volba oboru respondenty
- Graf 3 Plány respondentů po absolvování školy
- Graf 4 Práce respondentů v jednom oboru
- Graf 5 Rada respondentům při výběru školy
- Graf 6 Návštěva úřadu práce
- Graf 7 Příprava školou na rozhodování respondentů o další vzdělávací dráze
- Graf 8 Příprava školou na vstup na trh práce
- Graf 9 Žádost respondentů o radu
- Graf 10 Sestavení životopisu a žádosti o zaměstnání
- Graf 11 Znalosti a dovednosti důležité pro získání zaměstnání
- Graf 12 Zhodnocení přípravy na vstup na trh práce

11 SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA 1: DOTAZNÍK KARIÉROVÉ VÝCHOVY**
- PŘÍLOHA 2: TABULKY VYHODNOCENÝCH DOTAZNÍKŮ**
- PŘÍLOHA 3: OTÁZKY K ROZHOVORU S VÝCHOVNÝM PORADCEM
A UČITELEM, KTERÝ UČÍ KARIÉROVOU VÝCHOVU**
- PŘÍLOHA 4: PŘEPIS ROZHOVORŮ**

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: DOTAZNÍK KARIÉROVÉ VÝCHOVY

Dotazník byl určen pro žáky 3. ročníku oboru Obchodní akademie a 4. ročníku oboru Ekonomické lyceum.

Dotazník – Kariérová výchova

Vážení studenti, prosím vás o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Tento dotazník je anonymní. Cílem dotazníku je zjistit informovanost studentů o volbě povolání, situaci na trhu práce, o kariérovém poradenství apod. Pokud nebude uvedeno jinak, vyberte u každé otázky pouze jednu odpověď.

1. Co vás vedlo k volbě střední školy, na které nyní studujete?

.....
.....
.....
.....
.....

2. Jak jste spokojen(a) na škole, kde v současné době studujete?

- a) velmi spokojen(a)
- b) spíše spokojen(a)
- c) spíše nespokojen(a)
- d) nespokojen(a)

3. Pokud byste se mohl(a) rozhodovat znovu, zvolil(a) byste si stejný obor?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

4. Uveďte, co byste chtěl(a) dělat po absolvování střední odborné školy:

- a) studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole ve stejném oboru
- b) studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole v příbuzném oboru
- c) studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole v jiném oboru
- d) pracovat ve stejném nebo příbuzném oboru
- e) pracovat v jiném oboru
- f) nevím

5. **Myslíte si, že budete celý život pracovat v jednom oboru?**
- a) ano
 - b) ne
 - c) nedokážu posoudit
6. **Kdo Vám nejvíce poradil ve výběru střední školy a následně i budoucí profese?**
- a) rodiče
 - b) spolužáci (kamarádi)
 - c) učitelé
 - d) jiné (uveďte)
7. **Navštívil(a) jste s Vašimi učiteli (na střední škole) úřad práce?**
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím
8. **Myslíte si, že vás střední škola dobře připravila na rozhodování o další vzdělávací dráze?**
- a) ano
 - b) ne
9. **Myslíte si, že vás střední škola dostatečně připravila na vstup na trh práce?**
- a) ano
 - b) ne
10. **Pokud byste si nevěděl(a) při volbě dalšího vzdělávací dráhy nebo při vstupu na trh práce rady, koho byste požádal(a) o radu?**
- a) rodiče
 - b) sourozence
 - c) učitele
 - d) kamaráda/kamarádku
 - e) výchovného poradce
 - f) školního psychologa
 - g) poradce na úřadu práce
 - h) jiné (uveďte):.....
11. **Myslíte si, že umíte samostatně napsat životopis a žádost o zaměstnání?**
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím

12. Které znalosti a dovednosti považujete pro úspěšné získání svého prvního zaměstnání za důležité?

(zakroužkujte maximálně 4 odpovědi)

- a) umět uplatnit teoretické znalosti v praxi
- b) naučit se sestavovat životopis a motivační dopis
- c) schopnost pracovat v týmu
- d) umět jednat s lidmi
- e) adaptabilita a flexibilita
- f) zběhlost v cizích jazycích
- g) schopnost rozhodovat se
- h) schopnost vést kolektiv
- i) schopnost řešit problémy

13. Jak byste zhodnotili přípravu na vstup na trh práce, která probíhá ve vyučovacích hodinách?

- a) výborná příprava, nic nelze vytknout
- b) příprava na vstup na trh práce je dobrá, ale je zde prostor pro zlepšení
- c) příprava na vstup na trh práce je dostatečná s velkým prostorem pro zlepšení
- d) příprava na vstup na trh práce je nedostatečná

14. Co byste osobně zlepšili ve vyučovacích hodinách, které Vás mají připravit na vstup na trh práce?

.....
.....
.....

Pohlaví: chlapec / dívka
 (nehodící se škrtněte)

Věk:

Škola:

Obor:

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Veronika Burešová

PŘÍLOHA 2: Tabulky vyhodnocených dotazníků

1. Co Vás vedlo k volbě střední školy, na které nyní studujete?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
doporučení příbuzných	2	0,0690	3	0,0938	5	0,0820
Nic	3	0,1034	1	0,0313	4	0,0656
prestíž školy a kariéra	1	0,0345	10	0,3125	11	0,1803
dostupnost školy	1	0,0345	3	0,0938	4	0,0656
Uplatnění	5	0,1724	0	0	5	0,0820
Nerozhodnost	2	0,0690	1	0,0313	3	0,0492
obor a předměty	5	0,1724	3	0,0938	8	0,1311
bez přijímacích zkoušek	4	0,1379	10	0,3125	14	0,2295
rada psychologa, výchovného poradce	1	0,0345	1	0,0313	2	0,0328
Zájmy	5	0,1724	0	0	5	0,0820
Σ	29	1	32	1	61	1

2. Jak jste spokojen(a) na škole, kde v současné době studujete?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
Velmi spokojen(a)	5	0,1923	4	0,1539	9	0,1731
Spíše spokojen(a)	20	0,7692	18	0,6923	38	0,7308
Spíše nespokojen(a)	1	0,0385	4	0,1539	5	0,096
Nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0
Σ	26	1	26	1	52	1

3. Pokud byste se mohl(a) rozhodovat znovu, zvolil(a) byste si stejný obor?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	13	0,5	12	0,4615	25	0,5
ne	7	0,2692	6	0,2308	13	0,25
nedokážu posoudit	6	0,2308	8	0,3077	14	0,2692
Σ	26	1	26	1	52	1

4. Uveďte, co byste chtěl(a) dělat po absolvování střední odborné školy?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole ve stejném oboru	10	0,3846	5	0,1923	15	0,2885
studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole v příbuzném oboru	13	0,5	10	0,3846	23	0,4423
studovat na vysoké škole nebo vyšší odborné škole v jiném oboru	3	0,1154	9	0,3462	12	0,2308
pracovat ve stejném nebo příbuzném oboru	0	0	0	0	0	0
pracovat v jiném oboru	0	0	1	0,0385	1	0,0192
nevím	0	0	1	0,0385	1	0,0192
Σ	26	1	26	1	52	1

5. Myslíte si, že budete celý život pracovat v jednom oboru?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	2	0,0769	1	0,0385	3	0,0577
ne	12	0,4615	12	0,4615	24	0,4615
nedokážu posoudit	12	0,4615	13	0,5	25	0,4808
Σ	26	1	26	1	52	1

6. Kdo Vám nejvíce poradil ve výběru střední školy a následně i budoucí profese?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
rodiče	15	0,5769	18	0,6923	33	0,6346
spolužáci (kamarádi)	1	0,0385	2	0,0769	3	0,5767
učitelé	0	0	1	0,0385	1	0,0192
jiné (uveďte) sourozenci, sám	10	0,3846	5	0,1923	15	0,2885
Σ	26	1	26	1	52	1

7. Navštívil(a) jste s Vašimi učiteli (na střední škole) úřad práce?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	5	0,1923	23	0,8846	28	0,5385
ne	19	0,7308	3	0,1154	22	0,4231
nevím	2	0,0769	0	0	2	0,0385
Σ	26	1	26	1	52	1

8. Myslíte si, že Vás střední škola dostatečně připravila na vstup na trh práce?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	18	0,6923	17	0,6538	35	0,6731
ne	8	0,3077	9	0,3462	17	0,3269
Σ	26	1	26	1	52	1

9. Myslíte si, že Vás střední škola dostatečně připravila na vstup na trh práce?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	20	0,7692	6	0,2308	26	0,5
ne	6	0,2308	20	0,7692	26	0,5
Σ	26	1	26	1	52	1

10. Pokud byste si nevěděl(a) při volbě další vzdělávací dráhy nebo při vstupu na trh práce rady, koho byste požádal(a) o radu?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
rodiče	18	0,6923	14	0,5384	32	0,6154
sourozence	0	0	1	0,0385	1	0,0192
učitele	1	0,0385	1	0,0385	2	0,0385
kamaráda/kamarádku	1	0,0385	3	0,1154	4	0,0769
výchovného poradce	0	0	0	0	0	0
školního psychologa	0	0	0	0	0	0
poradce na úřadu práce	5	0,1923	4	0,1539	9	0,1731
jiné (uveďte) rodiče s učitelem	1	0,0385	3	0,1154	4	0,0769
Σ	26	1	26	1	52	1

11. Myslíte si, že umíte samostatně sestavit životopis a žádost o zaměstnání?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
ano	20	0,7692	19	0,7308	39	0,75
ne	2	0,0769	4	0,1538	6	0,1154
nevím	4	0,1538	3	0,1154	7	0,1346
Σ	26	1	26	1	52	1

12. Které znalosti a dovednosti považujete pro úspěšné získání svého prvního zaměstnání za důležité?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
umět uplatnit teoretické znalosti v praxi	20	0,202	17	0,1771	37	0,1897
naučit se sestavovat životopis a motivační dopis	3	0,0303	8	0,0833	11	0,0564
schopnost pracovat v týmu	6	0,0606	8	0,0833	14	0,0718
umět jednat s lidmi	23	0,2323	18	0,1875	41	0,2103
adaptabilita a flexibilita	3	0,0303	11	0,1146	14	0,0718
zběhlost v cizích jazycích	12	0,1212	9	0,0938	21	0,1077
schopnost rozhodvat se	10	0,101	9	0,0938	19	0,0974
schopnost vést kolektiv	5	0,0505	2	0,0208	7	0,0359
schopnost řešit problém	17	0,1717	14	0,1458	31	0,1590
Σ	99	1	96	1	195	1

13. Jak byste zhodnotili přípravu na vstup na trh práce, která probíhá ve vyučovacích hodinách?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
výborná příprava, nic nelze vytknout	0	0	0	0	0	0
příprava na vstup na trh práce je dobrá, ale je zde prostoro pro zlepšení	16	0,6154	3	0,1154	19	0,3654
příprava na vstup na trh práce je dostatečná s velkým prostorem pro zlepšení	6	0,2308	6	0,2308	12	0,2308
příprava na vstup na trh práce je nedostatečná	4	0,1538	17	0,6538	21	0,4038
Σ	26	1	26	1	52	1

14. Co byste osobně zlepšili ve vyučovacích hodinách, která Vás mají připravit na vstup na trh práce?

	Obchodní akademie		Ekonomické lyceum		Celkem	
	n_i	p_i	n_i	p_i	n_i	p_i
praxe a praktické věci	19	0,7037	16	0,5333	35	0,6364
nic	3	0,1111	0	0	3	0,0545
motivace k učení a lepší přístup učitelů	1	0,0370	2	0,0667	2	0,0364
tvůrčí práce a sam. získávání informací	0	0	8	0,2667	8	0,1455
cizí jazyky	1	0,0370	0	0	1	0,0182
exkurze	1	0,0370	0	0	1	0,0182
uplatnění teorie v praxi, více teoretických příkladů	0	0	2	0,0667	1	0,0182
příprava na trh práce	2	0,0741	2	0,0667	4	0,0727
Σ	27	1	30	1	55	1

PŘÍLOHA 3: OTÁZKY K ROZHOVORU S VÝCHOVNÝM PORADCEM A UČITELEM, KTERÝ UČÍ KARIÉROVOU VÝCHOVU

Výchovný poradce:

1. Kdo a v jakém předmětu učí na Vaší škole předmět, který žáky připravuje na volbu povolání?
2. Chodí si za Vámi žáci pro rady kam dále po maturitě?
3. Odcházejí absolventi Vaší školy častěji na trh práce, nebo pokračují ve studiu na vyšší odborné škole či vysoké škole?
4. Jaké materiály poskytujete žákům při přípravě na volbu povolání nebo při vstupu na trh práce? (brožurky, katalogy, internetové odkazy)
5. Jak připravujete žáky, že v jejich oboru je dlouhodobá nezaměstnanost?
6. Jaké jsou šance Vašich absolventů na uplatnění na trhu práce?
7. Jaké mají žáci při rozhodování o volbě povolání nejčastější problémy?
8. Jakým způsobem je příprava na volbu povolání zpracována do školního vzdělávacího programu?
9. Jaké nabídky kurzů jsou k dispozici pro učitele, kteří učí volbu povolání, pro jejich další vzdělávání?

Učitel, který ve svých hodinách učí volbu povolání:

1. Jak žáky připravujete na vstup na trh práce nebo volbu dalšího studia?
2. Chodí si za Vámi žáci pro radu kam dále po maturitě?
3. Jak se Vy osobně díváte na volbu povolání jako učitel? (je přínosná, pomáhá žákům, co si z ní odnáší.)
4. S jakými dotazy se na Vás žáci obracují ohledně kariérové výchovy?
5. Navštěvujete s žáky úřady práce?

6. Na jakou problematiku se ve výuce volby povolání nejvíce zaměřujete?
(sestavování životopisů, motivačních dopisů,..)
7. Jaké metody výuky volíte při výuce volby povolání?
8. Jaké problémy ve výuce při přípravě na volbu povolání se žáky nejčastěji řešíte?

PŘÍLOHA 4: PŘEPIS ROZHOVORŮ

Výchovný poradce SOŠ Brno:

1. *Kdo a v jakém předmětu učí na Vaší škole předmět, který žáky připravuje na volbu povolání?*

Učitelé, kteří učí český jazyk, cizí jazyky, ekonomicky zaměřené předměty a učitelé, kteří vyučují občanskou výchovu a společenskovední seminář.

2. *Chodí si za vámi žáci pro rady kam dále po maturitě?*

Ano, žáci si chodí občas k nám pro rady, ale většinou mají jasno, co chtějí po maturitě dělat. Spíše chtějí znát poptávku vysokých škol. Teď Vám v číslech neřeknu, kolik se celkově hlásí absolventů na vysoké školy, ale k nám na střední odbornou školu se hlásí přibližně 400 uchazečů a přijímáme jich 150.

Nejčastěji se nás žáci ptají na přijímací zkoušky, typy přijímacích zkoušek, zdroje internetové odkazy, přednášky (Masarykova univerzita se prezentovala), nabídka škol, co obnáší přijímací zkoušky (Test studijních předpokladů) nabídky přípravných kurzů.

3. *Odcházejí absolventi Vaší školy častěji na trh práce, nebo pokračují ve studiu na vyšší odborné škole nebo vysoké škole?*

Většinou naši žáci pokračují na vysokou školu, popřípadě vyšší odbornou. Naši absolventi se samozřejmě snaží pokračovat ve studiu, což je dáno zejména trendem dnešní doby. Absolventi chtějí v první řadě získat vysokoškolské vzdělání. Také si chtějí určitě prodloužit studentská léta. Mnozí z nich si přivydělávají prostřednictvím různých brigád. Podávají si přihlášky i na jazykové školy, studují i v zahraničí jazyky nebo jako au-pair.

Většinou si žáci hledají školy s ekonomickým zaměřením, práva, fakulta sociálních studií, protože tak budou alespoň v oboru, o kterém již získali určitý nadhled, který si mohou dalším studiem rozšířit.

Málokdo si hledá jiný obor než ten, který absolvuje na naší škole, většinou jsou to 1 – 2 jedinci na celou třídu.

Pokud žáci jdou na trh práce taku určitě si hledají stejný obor, ale do zaměstnání odchází 1 – 2 žáci.

4. *Jaké materiály poskytujete žákům při přípravě na volbu povolání nebo při vstupu na trh práce?*

Ve škole se nachází speciální nástěnka, jmenuje se Kariérové poradenství a na nástěnce mají žáci k dispozici různé brožurky se studijními obory, letáky s nabídkou práce, letáky jak se připravit na maturitu, jazykové kurzy, stáže. E-mail chodí výchovné poradkyni nabídky škol, také dny otevřených dveří na jednotlivých školách. Žáci 4. ročníků dostávají ředitelské volno, aby mohly jednotlivé školy navštívit.

5. *Jak připravujete žáky, že v jejich oboru je dlouhodobá nezaměstnanost?*

Na toto jsou žáci připravováni v ekonomických předmětech. Dále je na toto připravuje WORKSHOP ve kterém je kapitola Psychologické a sociální aspekty nezaměstnanosti a ekonomický seminář.

Trochu Vám popíši Workshop. Je pro žáky obchodní akademie a oboru knihovnické služby a letos jsme připravili výukový projekt pro žáky 2. ročníku – projekt jsme nazvali Etické principy společenského chování na pracovišti a při práci s informačními technologiemi – součástí kapitoly etika v projevu – komunikace mezi lidmi na pracovišti - je i ukázka přijímacího pohovoru – ovšem spíše z hlediska etických a společenských principů. Workshop je zahájen v 1. roč., kde se zabývá problematikou etických principů chování člověka ve společnosti – společenská etiketa obecně, etické principy.

6. *Jaké jsou šance Vašich absolventů na uplatnění na trhu práce?*

Žáci se uplatňují dobře, už na škole získávají základy pro praxi. Úřad práce uvádí v číslech, že z této školy je u nich evidováno 7 absolventů. Ale absolventi spíše pokračují dále ve studiu.

A máte nějaké kontakty se zaměstnavateli?

Kontakty se zaměstnavateli nemáme, snad jen ojediněle. Do školy přichází občas pracovní nabídky.

7. *Jaké mají žáci při rozhodování o volbě povolání nejčastější problémy?*

Problémy jako takové nemají, mají specifické zaměření na ekonomiku a kalkulují s tím kam se dostanou a kam ne. Dávají si více přihlášek.

A jaké schopnosti, znalosti a dovednosti by si měli žáci podle Vás rozvíjet?

Schopnost komunikace, příprava na testy (škola je dostatečně nepřipraví, musí se sami aktivně zapojit, zvolit si kurzy).

A jaké klíčové kompetence podle Vás nejvíce zaměstnavatelé potřebují u budoucích absolventů?

Zaměstnavatelé podle mě nejvíce potřebují tyto klíčové kompetence:

- adaptovat se na měnící se pracovní podmínky, pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních činností
- tvořit vlastní úsudek a diskutovat o něm
- vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci (efektivní komunikace), v ústním i písemném projevu
- schopnost práce na PC, zpracování údajů
- základy účtování,
- obchodní korespondence
- jazykové znalosti

8. *Jakým způsobem je příprava na volbu povolání zpracována do školního vzdělávacího programu?*

Příprava na volbu povolání je do školního vzdělávacího programu zpracována jako Workshop, který probíhá dva dny. Je ve fázi vytváření. Je plánován pro 1. a 2. ročníky. Workshop jsem Vám již popisovala u předchozí otázky, takže se k tomu nebudu vracet.

9. *Jaké nabídky kurzů jsou k dispozici pro učitele, kteří učí volbu povolání, pro jejich další vzdělávání?*

Žádné kurzy pro učitele, kteří ve svých hodinách učí volbu povolání, nejsou k dispozici.

Výchovná poradkyně SOŠ Moravský Krumlov:

1. *Kdo a v jakém předmětu učí na Vaší škole předmět, který žáky připravuje na volbu povolání?*

V podstatě jsou to učitelé občanské výchovy (ve třídách s žáky, kteří mají specifické vzdělávací potřeby), občanská nauka a právní nauka (4. ročníky Obchodně-podnikatelská činnost a nástavbové studium. Nově podle ŠVP na nástavbě mají Základy společenských věd.)

2. *Chodí si za Vámi žáci pro rady kam dále po maturitě?*

Žáci si pro radu chodí, informují se, ale dneska není problém si všechny informace najít na internetu. Někdy se přijdou poradit, co a jak, ale chodí

spousta letáčku z univerzit. Žáci si dokážou všechno najít sami. Informují se zda, je obor vhodný, jaké jsou přijímací zkoušky, podle mě jsou žáci nejvíce zděšeni ze samotných přijímacích zkoušek, zdají se jim náročné (testy studijních předpokladů). Ovšem nedokážu posoudit, zda mají šanci se dostat na školu je to v souvislosti s novou maturitou k té se zatím nepřihlíží. Uvidí se v budoucnosti. Mají obavy, zda se vůbec na školu dostanou. Většinou mají žáci jasno, kam chtějí po absolvování naší školy. Někteří si hledají práci, většinou tam, kde měli brigádu. Ale jak to dopadne potom, už nevím. Ale myslím si, že na úřadu práce středoškoláků moc neuvízne.

3. *Odchází absolventi Vaší školy častěji na trh práce, nebo pokračují ve studiu na vyšší odborné škole či vysoké škole?*

Naši absolventi odchází častěji na trh práce, ale v číslech si netroufnu říct, kolik jich jde na vysokou školu. Ale asi přibližně ¼ odchází na vysokou školu. V podstatě žáci vysokou školu hledají jako východisko, když nenajdou práci, podají si přihlášku, nějakou odbornost mají už ze střední. Nebo potom studují dálkově při zaměstnání. Také se nám stalo, že žáci si podali přihlášku rovnou na dálkové studium, protože měli práci jistou.

4. *Jaké materiály poskytujete žákům při přípravě na volbu povolání nebo při vstupu na trh práce? (brožurky, katalogy, internetové odkazy).*

Brožury, většinou nám chodí různá CD s prezentací, různé plakáty nebo co si žáci sami najdou doma na internetu. Dneska není problém, co se týče informovanosti žáci si hledají většinou informace sami. Dneska je tolik oborů a jejich kombinací, že není problém si informace na internetu najít

5. *Jak připravujete žáky, že v jejich oboru je dlouhodobá nezaměstnanost?*

Většinou žáci vědí, že práce je málo, celkem si myslím, že si to uplatnění najdou. Zdůrazňuji jim, že je důležité především začít pracovat a pokud bude dobrý, tak si ho zaměstnavatel podrží nebo si může najít něco lepšího. Radím jim, aby hlavně nezůstávali na pracovním úřadu, protože podle mě pracovní úřad práci ještě nikomu nenašel. Všude chtějí po žácích praxi a pokud nezačnou v tomto oboru co nejdříve pracovat, pak už si v tomto oboru těžko najdou uplatnění, protože se mnoho věcí v ekonomice, ale i účetnictví hodně mění.

6. *Jaké jsou šance Vašich absolventů na uplatnění na trhu práce?*

Já nevím, jaké jsou šance. Pokud jsou šikovní a chtějí, tak se mohou uplatnit, ale nemohou si hledat místo v tomhle regionu. Jsou to mladí lidé a to jim říkám

i já zkuste si najít místo někde mimo, vždyť to lze. Říkám jim, že tady nenajdou nic. A myslím si, že v různých regionech je pracovních příležitostí pro žáky dost, jenže někteří nejsou schopni se odpoutat od rodiny, což je chyba, protože ve větších městech si myslím, že uplatnění by žáci našli mnohem dříve než tady.

7. *Jaké mají žáci při rozhodování o volbě povolání nejčastější problémy?*

Žáci chtějí práci, aby měli pracovní dobu od – do. Aby měli dobře zapláceno, jenže si žáci neuvědomují, že jim nikdo jen tak nedá větší částku peněz. Nejdříve musí žáci dokázat, co v nich vůbec je a jak se především dokážou sami uplatnit. Potom žáci zjistí, že to není tak, jak si to představovali, a musí vzít za vděk něčím, co je.

Žáci by si měli rozvíjet ze znalostí a dovedností především, podle mě, jazykové dovednosti a měli by, podle mě, hlavně pracovat na jazycích jako je angličtina a němčina. Na jazykové nedostatky budou narážet všude. A tohle je zrovna hodně podceňované. Pokud žák uvede, že zná anglickým slovem i písmem, pak ta šance na uplatnění je obrovská, hlavně u nadnárodních společností. Ještě je podle mě důležitá znalost práce na počítači, naše škola poskytuje i státní zkoušky z psaní na počítači, což si myslím, že je pro žáky velkou výhodou.

Klíčové kompetence, které zaměstnavatelé podle mě ocení, jsou především odborné znalosti, protože jsem se setkala s tím, že i z banky si vyžádali přímo naše absolventy, že s nimi mají dobré zkušenosti, tak si myslím, že odborné znalosti jsou na naší škole na dobré úrovni. V minulosti jsem porovnávala absolventy z naší školy a brněnské školy, tak naši žáci toho uměli a znají daleko více.

8. *Jakým způsobem je příprava na volbu povolání zpracována do školního vzdělávacího programu?*

Je zakomponována, máme tam zakomponován i svět práce, máme tam jasně dáno do jakých předmětů je volba povolání zpracována a jednotlivé předměty se prolínají, tak je to především občanská nauka, právní nauka, základy společenských věd, český jazyk. Dá se říct, že volba povolání se prolíná ve všech předmětech. Učíme psát žáky životopisy, průvodní dopisy se učí žáci psát jak v českém jazyce tak i korespondenci. V podstatě i tam to mají. V češtině se to piluje i z jiné stránky.

9. *Jaké nabídky kurzů jsou k dispozici pro učitele, kteří učí volbu povolání, pro jejich další vzdělávání?*

Jsou to různé semináře, kurzy, jsou to i projekty, které jsou dotované Evropskou unií, ale většinou tyto projekty naráží na nedostatek financí, ale co jde a co se týče nových a víme, že nám to něco dá, tak vedení školy souhlasí, abychom se těchto kurzů zúčastnili. Většinou jsou to kurzy, které se týkají odborných předmětů, protože, jak už jsem říkala, tam se všechno pořád mění.

Učitel SOŠ Brno:

1. Jak žáky připravujete na vstup na trh práce nebo volbu dalšího studia?

Ekonomická lycea mají předmět Společenská kultura a podle školního vzdělávacího programu mají i předmět Efektivní komunikace. V rámci výuky jsou zařazena témata, která se zabývají sestavováním životopisu, přípravou na přijímací pohovor.

2. Chodí si za Vámi žáci pro radu kam dále po maturitě?

Minimálně, většinou se volbě povolání věnují sami a my jim zasahujeme do jejich výběru velmi málo, žáci jsou plnoletí za tuto volbu se nesou vlastní odpovědnost a domnívám se, že informací je dostatek, snažíme se, byť třeba jen okrajově, problematice věnovat i při výuce ostatních společensko-vědních předmětů.

Nejčastěji je zajímaví přijímací zkoušky, typy zkoušek, nabídka škol.

3. Jak se vy osobně díváte na volbu povolání jako učitel?(je přínosná?)

Určitě je přínosná, jen v rámci výuky společenských věd je obtížně z časových důvodů ji zařadit tak, aby plně splnila požadavky vzhledem ke stanoveným cílům volby povolání. Určitě bychom uvítali více hodin, výuka je předimenzována a obtížně se hledá čas.

A ještě jsem se chtěla zeptat, zda postrádáte další vzdělání, kde byste si mohla prohlubovat své znalosti a dovednosti?

Seminářů je na trhu dost, ale my, co vyučujeme společenské vědy, jsme tak vytížení a oblast společenských věd tak obširná, že na semináře tohoto typu většinou chodí výchovní poradci.

4. S jakými dotazy se na Vás žáci obrací ohledně kariérové výchovy?

Ještě se nestalo, že by přišel žák a nevěděl kam dál po maturitě, v tomto ohledu mají jasno.

5. Navštěvujete s žáky úřady práce?

Ano, navštěvujeme. Je to jeden blok dopoledne.

Žáci jsou s těmito návštěvami velmi spokojeni. S paní Blažkovou máme dlouhodobou spolupráci.

Pro žáky je to velký přínos. Paní Blažková řekne žákům, co musí udělat, jak a co mají vyplnit, na koho se obrátit. Žáci zde určitě dostávají užitečné informace. Jsou to informace o tom, co musí obsahovat životopis, nebo čeho by se měli naopak vyvarovat.

6. *Na jakou problematiku se ve výuce volby povolání nejvíce zaměřujete?*

Především se zabýváme přijímacími zkouškami, protože žáci pokračují v dalším studiu. Dále na různé formy testů se kterými se mohou u přijímacích zkoušek setkat. Také se zaměřujeme na sestavování životopisů. Zkoušíme se žáky pohovory.

7. *Jaké metody výuky volíte při výuce volby povolání?*

Alternativní metody – skupinová práce, řízený rozhovor, situační dramatizace sociálních rolí apod. Vnímáme je jako přínosné, oživují dané téma a žáci si mohou vyzkoušet, jak například probíhá přijímací pohovor u zaměstnavatele.

8. *Jaké problémy ve výuce při přípravě na volbu povolání se žáky nejčastěji řešíte?*

Nejčastěji řešíme různé odlišení typu školy při výběru určitého oboru, možnost práce v rámci EU – spolupracujeme s centrem EU, předáváme žákům informace o projektech a nabídkách EU, mapujeme trh práce.

Učitel SOŠ Moravský Krumlov:

1. *Jak žáky připravujete na vstup na trh práce nebo volbu dalšího studia?*

Většinou jim poskytujeme různé letáčky, plakáty, CD s informacemi o školách. Také k nám na školu chodí paní z úřadu práce, která žákům řekne o nabídce volných pracovních míst, většinou nechává žáky, aby kladli dotazy.

2. *Chodí si za Vámi žáci pro radu kam dále po maturitě?*

Občas si za mnou pro radu přijdou, ale spíše si chodí pro rady k výchovné poradkyni, která má více informací.

3. *Jak se Vy osobně díváte na volbu povolání jako učitel? (je přínosná, pomáhá žákům, co si z ní odnáší)*

Já si myslím, že je přínosná, žáci by měli mít určité informace, aby potom nebyli rozčarováni a aby věděli, do čeho jdou. Ale znáte to. Jiná situace je, když jim to budu všechno jenom popisovat a jiná je potom praxe, která může být tvrdší.

Já si myslím, že není potřeba na volbě povolání nic lepší. Máme dostatečný prostor a v podstatě podle školních vzdělávacích programů je hodně prostoru, může se to prolínat do různých předmětů.

Já osobně další vzdělání nepostrádám. Absolvovala jsem spoustu seminářů, pokud vím, že se mi to bude hodit tak ano, ale další studium už ne. Životních zkušeností už mám tolik, vím, že by si člověk měl dále rozvíjet své vzdělání, ale občas už se mi ani nechce.

4. *S jakými dotazy se na Vás žáci obrací ohledně kariérové výchovy?*

Na mě se moc neobrací,, spíše chodí za výchovnou poradkyní, která jim může i lépe poradit.

5. *Navštěvujete s žáky úřady práce?*

Ne navštěvujeme. U nás to probíhá tak, že pracovnice z úřadu práce se ohlásí sama a pořádáme pro žáky besedy přímo ve škole. Pokud by bylo potřeba, tak samozřejmě, že jim pracovnice z úřadu práce rozdává žákům letáčky, dává jim nabídky pracovních míst. Pracovnice úřadu práce nabízí žákům, že pokud mají problém, mohou kdykoli na úřad práce přijít. Navíc míváme burzu škol ve Znojmě, kde se dá načerpat spousta informací. Žáci jsou spokojeni s tím, jak probíhá setkávání s úřadem práce. Mají možnost se dozvědět i od někoho jiného informace, které my jim sdělujeme v hodinách.

6. *Na jakou problematiku se ve výuce volby povolání nejvíce zaměřujete? (sestavování životopisů, motivačních dopisů, ...)*

Důležité je, aby životopis i průvodní dopis měl určitou formu. Žáci sestavování životopisů i průvodních dopisů berou hodně na lehkou váhu, domnívají se, že životopis není těžké sestavit. Hlavně také žákům vysvětlujeme, že je důležité, aby, než něco podepíše, si to pořádně přečetli. Učíme se žáky jak správně vyplnit různé formuláře, protože i tohle bývá dost často kamenem úrazu u některých našich žáků.

7. *Jaké metody výuky volíte při výuce volby povolání?*

Žáci si zkusí pohovor, mají tam i dialog. Těchto metod je spousta. Žáci se dneska odmítají i prezentovat před třídou, takže je to složité. Nevím, jak bych metody popsala. Určitě to bude skupinová práce, zkusí si i pohovor, ale jak už jsem říkala, žáci se odmítají prezentovat před třídou, stydí se.

8. *Jaké problémy ve výuce při přípravě na volbu povolání se žáky nejčastěji řešíte?*

Nevím. Hlavně zdůrazňuji žákům, že je důležité, aby byli aktivní a hlavně musí začít pracovat a je jedno kde. V tomhle se shodujeme s paní výchovnou poradkyní, že pokud budou mít nějakou práci a nebudou na úřadu práce, tak potom si mohou najít lépe i jinou práci. Podle mě úřad práce ještě nikomu práci nenašel. A navíc žáci nemohou čekat, že všude na ně čekají s otevřenou náručí.